

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Terveystiedon edistämisen koulutusohjelma
Johtamisen osaaminen
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Heidi Näätänen

Ryhmätapaaminen kouluterveydenhuollossa – Terveystiedonhoitajien ja kuraattorien kokemuksia ryhmätapaamisesta

Tiivistelmä

Heidi Näätänen

Ryhmätapaaminen kouluterveydenhuollossa - Terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia ryhmätapaamisesta, 62 sivua, 5 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Terveyden edistämisen koulutusohjelma

Johtamisen osaaminen

Opinnäytetyö 2015

Ohjaajat: Yliopettaja Pirjo Vaittinen, Yliopettaja Tuija Nummela, Saimaan ammattikorkeakoulu, terveydenhoitaja Liisa Englund, Järvenpään kaupunki

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen on ajankohtaista tänä päivänä ja sen eteen tehdään paljon töitä. Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli kuvata Järvenpään kaupungin kouluterveydenhuollon 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamalli, joka tukee mielen hyvinvointia. Tarkoituksena oli myös kartoittaa terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia ryhmätapaamisesta. Tämän lisäksi opinnäytetyössä on ehdotuksia ryhmätapaamisen toimintamallin kehittämiseen. Tavoitteena oli opinnäytetyön kautta tehdä ryhmätapaamisen toimintamalli tunnetuksi.

Opinnäytetyö toteutettiin kaksivaiheisena työelämälähtöisenä kehittämistyönä. Ensimmäisessä vaiheessa kuvattiin 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamalli. Ryhmätapaamisissa keskustellaan itsestä huolehtimisesta, ihmissuhteista, tunteista, turvataidoista ja harjoitellaan rentoutumaan. Kehittämistyön toisessa vaiheessa kartoitettiin teemahaastattelulla terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia ryhmätapaamisten odotuksista ja onnistumisesta. Haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina erikseen terveydenhoitajille ja kuraattoreille. Haastatteluihin osallistui 4 terveydenhoitajaa ja 4 kuraattoria.

Haastattelujen perusteella terveydenhoitajat ja kuraattorit olivat odottaneet innostuneesti yhteistyötä. Erityisesti toivottiin ryhmätapaamisten tekevän kuraattorin työ oppilaille tunnetuksi. Ryhmätapaamiset olivat onnistuneet pääsääntöisesti hyvin ja kynnys lähestyä kuraattoria myöhemmin uudelleen oli madaltunut. Haasteellisinta ryhmätapaamisissa oli ollut ajan riittäminen ja aikataulujen yhteensovittaminen. Terveydenhoitajien ja kuraattorien mukaan ryhmätapaamisen kesto tulisi jatkossa olla 60 minuuttia aikaisemmin 45 minuutin sijaan. Ryhmätapaamista oli toivottu pysyvää ennalta ehkäisevää toimintamallia ja tässä oltiin haastateltavien mukaan onnistuttu.

Asiasanat: Kouluterveydenhuolto, ryhmätapaaminen, hyvinvointi

Abstract

Heidi Näätänen

Group meeting in school health care – School Health Nurses and School Social Workers experiences about group meeting, 62 Pages, 5 Appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Master´s Degree Programme in Health Promotion

Management and Leadership

Master´s Thesis 2015

Instructors: Principal Lecture, Dr. Pirjo Vaittinen, Principal Lecture, Dr. Tuija

Nummela, Saimaa University of Applied Sciences, Health Nurse Liisa Englund,

City of Järvenpää

Supporting the wellness of children and adolescents is a current topic today. Much work is going on around this subject. The aim of this thesis is to depict the procedure of the 6th grade group meeting in school healthcare in the city of Järvenpää. The procedure supports mental well-being. School health nurses and school social workers experiences of group meetings were also studied in this thesis. The ideas for developing the procedure of group meeting were also given. The aim of this study was to make the procedure of group meetings well-known.

A two-phase working life based development work was used in this thesis. In the first-phase the procedure of the 6th grade group meeting was represented. Group meetings involve discussions of taking care of yourself, relationships, feelings and safety skills. Relaxation is also practised. In the second phase a theme interview was used to find out the experiences of the health nurses and school social workers expectations and success of group meetings. Four health nurses and four school social workers were interviewed separately in groups.

The results of the interviews show that health nurses and curators had been waiting for this kind of co-operation. School social workers were expecting to make their work known to students through group meetings. Group meetings were mainly successful and it was easier to approach the school social workers later on. The most challenging factor in these group meetings was having enough time and coordination of schedules. According to health nurses and school social workers the group meeting should last 60 minutes, compared to earlier 45 minutes. Group meeting was expected to be a permanent preventive procedure. According to the interviews this had been achieved.

Keywords: School health care, group meeting, wellness

Sisälllys

1	Johdanto	5
2	Peruskoulun opiskeluhoolto	6
2.1	Yksilökohtainen opiskeluhoolto	10
2.2	Yhteisöllinen opiskeluhoolto	13
3	Hyvän kasvun edellytykset	14
3.1	Kodin merkitys	15
3.2	Koulun tuki	16
3.3	Vapaa-aika, kaverit ja harrastukset	18
4	Kouluterveydenhuollon ryhmätapaaminen	19
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävät	22
6	Opinnäytetyön toteutus	22
6.1	Aineiston esittely ja analyysi	22
6.2	Tutkimuksen eettisyys	28
7	Ryhmätapaamisen toimintamalli	30
8	Terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemukset	35
8.1	Terveydenhoitajien ja kuraattorien odotukset yhteistyöstä	36
8.2	Terveydenhoitajien ja kuraattorien yhteistyön onnistuminen	38
8.3	Ryhmätapaamisten onnistuminen	40
8.4	Ryhmien jatkokehitysideoita	46
9	Johtopäätökset ja pohdinta	49
9.1	Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus	54
9.2	Jatkotutkimusaiheet ja kehittämisehdotukset	56
	Kuvat	58
	Lähteet	59
	Liitteet	63

Liite 1: Saatekirje

Liite 2: Teemahaastattelun runko

Liite 3: Suostumus

Liite 4: Tiedote 6. luokkalaisten vanhemmille

Liite 5: Aineiston analyysirunko

1 Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvointi on ajankohtainen ja puhutettava aihe. Hyvinvoinnin eteen tehdään paljon töitä sekä paikallisilla että kansallisella tasoilla. Terveys 2015 –ohjelman yhtenä tavoitteena on ollut lasten hyvinvoinnin parantaminen. (STM 2001.) Lasten ja nuorten hyvinvointia turvataan myös maksuttomalla perusopetuksella. Maamme koulujen opetus perustuu opetushallituksen hyväksymän esi-, perus- ja lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (OPS 2016). Näiden perusteiden pääperiaatteena on tarjota lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle hyvät lähtökohdat (Opetushallitus 2014).

Peruskouluissa oppilas- ja opiskeluhoito tarjoaa lapsille ja nuorille terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluja lähellä heidän toimintaympäristöään. Palvelun tarkoituksena on yhteisöllisesti ennaltaehkäistä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavilta tekijöiltä, kuten esimerkiksi mielenterveysongelmilta ja syrjäytymiseltä. Opiskeluhoollolla tarkoitetaan psykologin, kuraattorin, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluita. Koulutuksen järjestäjän, eli perusopetuksessa kuntien, tulee järjestää palvelut ja noudattaa lain antamaa ohjeistusta. (Terveystarkastuslaki 1326/2010 ja Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013.)

Kouluterveydenhuollossa peruskoulun aikana terveystarkastukset tehdään kaikilla vuosiluokilla. Osa tarkastuksista toteutetaan laajoina terveystarkastuksina ja osa määräaikaistarkastuksina. Kaikissa tarkastuksissa tulisi antaa terveysneuvontaa lapsen ikätason mukaisella tavalla. Terveystarkastus voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmämenetelmiä käyttäen. Terveystarkastuksen avulla halutaan vahvistaa yksilön ja yhteisön terveyden edistämiseen vaadittavia tietoja ja taitoja. (STM & Stakes 2002, 28, 36-39.)

Järvenpäässä 6. luokan terveystarkastus toteutetaan ryhmätapaamisena. Ryhmätapaaminen on kehitetty monialaisesti yhdessä koulukuraattorien kanssa. Terveystarkastaja ja kuraattori keskustelevat ryhmätapaamisessa 6. luokan oppilaiden kanssa hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Ryhmätapaamisen avulla voidaan vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointiin

vaikuttavia tekijöitä, kuten itsestä huolehtimista, ihmissuhdetaitoja, tunteita, turvataitoja ja opetella rentoutumaan.

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, jossa käytetään laadullista lähestymistapaa. Kehittäminen on toteutettu Järvenpään kouluterveydenhuollossa terveydenhoitajien ja kuraattorien yhteistyönä.

Opinnäytetyö toteutetaan kaksivaiheisena. Opinnäytetyön ensimmäisessä vaiheessa tarkoituksena on kuvata Järvenpään kouluterveydenhuollossa käyttöön otettu 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamalli. Opinnäytetyön toisessa vaiheessa teemahaastattelulla kartoitetaan terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia ryhmätapaamisen toimintamallista. Teemahaastattelut toteutetaan ryhmähaastatteluina erikseen terveydenhoitajille ja kuraattoreille. Haastattelun tuloksia voidaan hyödyntää terveydenhoitajien ja kuraattorien työn kehittämisessä sekä jatkotutkimuksissa.

Kiinnostuin itse opinnäytetyön aiheesta, koska olen ollut ryhmätapaamisen toimintamallin kehittämisessä mukana kaikissa sen vaiheissa. Halusin tehdä ryhmätapaamisen tunnetuksi myös Järvenpäästä laajemmalle. Ryhmätyöskentelystä tai ryhmätoiminnasta kouluterveydenhuollossa on olemassa varsin vähän aikaisempia tutkimuksia. Myöskään kouluterveydenhuollon määräaikaistarkastuksista ei tutkimuksia juurikaan ole. Ryhmä- ja vertaistoiminta ovat tärkeitä lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen kannalta. Tämän vuoksi myös ryhmätyömenetelmiä tulisi kehittää. Lisäksi opiskeluhuollon eri toimijoiden yhteistyön kehittäminen on tulevaisuudessa yhä tärkeämpää. Näin lasten ja nuorten hyvinvointipalveluita pystytään kehittämään vastaamaan muuttuvia tarpeita.

2 Peruskoulun opiskeluhoito

Opetuksen tarkoituksena on kasvattaa ja opettaa yhteiskunnan jäseneksi antamalla siihen tarvittavat tiedot ja taidot. Kaikilla Suomessa asuvilla alaikäisillä on oikeus saada ilmaista perusopetusta eli he kuuluvat oppivelvollisuuden piiriin perustuslain 16§ ja perusopetuslain mukaan (Perustuslaki 731/1999; Perusopetuslaki 628/1998). Kuntien tulee järjestää

piteet perusopetukselle ja sitä annetaan peruskouluissa 1-9 luokilla. Iältään peruskoulua käyvät ovat 7-16 vuoden välillä. Peruskoulut jakautuvat yhtenäiskouluja lukuun ottamatta useimmiten alakouluun ja yläkouluun. Alakoululaiset eli 1-6 luokkalaiset ovat iältään pääsääntöisesti 7-12 -vuotiaita ja yläkoululaiset 13-16 -vuotiaita. Peruskoulun oppivelvollisuus päättyy nuoren täytettyä 17 vuotta. (Opetushallitus 2015.)

Peruskoulun aikana lapsessa tapahtuu useita fyysisiä ja psyykkisiä muutoksia. Alakouluiässä kasvu ja kehitys etenevät yleensä melko tasaisesti. Murrosiän alkaessa kasvuvauhti kiihtyy ja yksilölliset erot kehityksessä ovat suuria. Ennen murrosiän alkamista lapsi kasvaa pituutta keskimäärin 5-6 cm vuodessa. Yleistä on, että samanikäisetkin lapset voivat olla keskenään hyvin eri mittaisia ja eri kehitysvaiheessa. Kuitenkin halu ja tarve muistuttaa omaa ikätoveriaan on suurimmillaan. (Toppari & Näntö-Salonen 2002, 113.) Lasten kesken halu muistuttaa toista samanikäistä toveria näyttäytyy usein vertailuna ja toisen arvosteluna. Itsensä vertailu toiseen ihmiseen voi helposti aiheuttaa lapselle mielipahaa. Välillä voidaan joutua tilanteisiin, jossa mielipaha kasvaa niin suureksi, että sen selvittämiseen tarvitaan aikuisen ihmisen tukea.

Dunderfelt (2011) ja Turunen (2005) ovat perehtyneet erityisesti ihmisen psyykkiseen kehitykseen. Heidän mukaansa 7-12(14) -vuotiaiden ikävaihetta kutsutaan psykoanalyttisessä kirjallisuudessa latenssivaiheeksi. Tämän ikävaiheen aikana ei tapahdu suuria muutoksia, mutta vaihe on silti persoonallisuuden kehityksen kannalta tärkeää aikaa. Tällöin lapsi tarvitsee paljon aikuisen tukea ja läheisyyttä. Erityisesti tässä ikävaiheessa korostuu toiminnallisuus. Lapsi oppii arkipäivään ja vapaa-aikaan liittyviä asioita toiminnan kautta. (Dunderfelt 2011, 84; Turunen 2005, 86-87.) Koulussa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ohjaavat koulupäivän aikana tapahtuvaa toiminnallisuutta. Uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 otetaan käyttöön syksyllä 2016 ja niissä toiminnallisuus on huomioitu useissa eri oppiaineissa (Opetushallitus 2014).

Nuoruutta ja murrosikää lähestyessä lapsi on tavallisimmin alakoulun loppupuolella. Tällöin tunteet ja ajattelu alkavat kehittyä voimakkaasti ja itsenäistyminen alkaa vähitellen. Itsenäistymiseen 10-12 -vuotias lapsi tarvitsee

omaa ikätoveriaan eli vertaisryhmäänsä. Kyseisessä elämänvaiheessa ryhmän merkitys kasvaa ja on yleensä suurempi kuin koskaan aikaisemmin tai koskaan tämän jälkeen. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi alkaa samalla hiljalleen irrottautua omista vanhemmistaan ja tehdä itsenäisesti omia päätöksiä. Tavallisimmin sosiaalisia vuorovaikutustaitoja ja omaa persoonallisuutta vahvistetaan peilaamalla itseään suhteessa omiin vanhempiin, muihin läheisiin aikuisiin ja omiin ikätovereihin. (Turunen 2005, 84-86, 93-94.) Koulumaailmassa oma opettaja voi toimia suunnannäyttäjänä ja on yleensä lapselle hyvin tärkeä henkilö. Opettajasta otetaan myös mallia rakennettaessa omaa identiteettiä. (Dunderfelt 2011, 84-85; Turunen 2005, 58, 101)

Lasten ja nuorten oppivelvollisuutta ja opetuksen sisältöön liittyviä asioita määritetään perusopetuslailla. Tämän lisäksi perusopetuslaki (628/1998) ja lastensuojelulaki (417/2007) velvoittavat opetuksen järjestäjää huomioimaan lapsen ikätaso ja edistämään tervettä kasvua ja kehitystä (Perusopetuslaki 628/1998; Lastensuojelulaki 417/2007). Näillä lainkohdilla tarkoitetaan erityisesti oppilas- ja opiskeluhuoltoa, josta on säädetty oma laki. Laki oppilas- ja opiskeluhuollosta on astunut voimaan 1.8.2014. Oppilas- ja opiskeluhuoltolain (1287/2013) mukaan: *"Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä."* (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on antanut opiskeluhuollon termistöön omat ohjeistuksensa. THL:n mukaan oppilas- ja opiskeluhuollon palveluja kuvaamaan käytetään jatkossa termiä opiskeluhuolto aina esikoulusta toisen asteen päättymiseen saakka. Kaikkia opiskeluhuollon palveluita saavia voidaan myös saman määritelmän mukaan kutsua opiskelijoiksi. Määritelmässä suositellaan käyttämään esi- ja peruskouluista, lukioista ja toisen asteen oppilaitoksista nimitystä oppilaitos, puhuttaessa opiskeluhuollosta. Opiskeluhuollon palveluita toteutetaan opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä ja näitä ovat kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut. (THL 2015a.)

Opiskeluhuollon toiminnassa on runsaasti alueellisia eroja. Aikaisemmin opiskeluhoolto, mikäli sitä on ollut, on ollut lähes ainoastaan ongelmiin pureutuvaa. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos sekä opetushallitus ovat yhteisissä tutkimuksissaan saaneet samankaltaisia tuloksia tutkiessaan opiskeluhuollon toteutumista ennen lain voimaan astumista (Peltonen & Honkasalo 2013). Lain avulla halutaankin nyt varmistaa, että palvelut saadaan yhtenäisemmiksi ja ulottumaan jokaiseen maamme kouluun.

Oppilas- ja opiskeluhooltolaissa (1287/2013) korostetaan ennaltaehkäisevää otetta. Ongelmia tulisi ehkäistä niin yksilöllisellä kuin yhteisölliselläkin tasolla jo ennen niiden syntymistä. Puhutaankin yksilökohtaisesta opiskeluhoollosta ja yhteisöllisestä opiskeluhoollosta. Yksilökohtainen opiskeluhoolto tarkoittaa opiskelijan saamia kouluterveydenhuollon, kuraattorin- ja psykologin palveluita sekä asiantuntijaryhmässä toteutettavaa monialaista yksilökohtaista opiskelun tukea. Erityisoppilaitoksissa tämän lisäksi yksilökohtaista opiskeluhooltoa ovat myös niissä järjestettävät muut sosiaali- ja terveystalvet. Opiskeluhoolto tulisi lain mukaan ensisijaisesti toteuttaa ennaltaehkäisevästi koko oppilaitosta tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Yhteisöllisen opiskeluhoollon tavoitteena on muun muassa edistää oppimista, hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013; THL 2015a.)

Monialainen yhteistyö on tärkeä ja olennainen osa opiskeluhooltotyötä. Monialaisella tai moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan usean eri ammattihenkilön tekemää yhteistyötä. Täten saadaan yhdistettyä usean eri alan ammattilaisen asiantuntemus jonkin asian parissa tehtävään työhön. Monialaisesta yhteistyöstä puhuttaessa voidaan puhua myös verkostotyöstä tai tiimityöstä. (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010, 3.) Monialaista yhteistyötä tehdään kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien henkilöiden kesken. Esimerkiksi kouluterveydenhuollon tärkeitä yhteistyökumppaneita koululääkäreiden lisäksi ovat lasten vanhemmat, opettajat, psykologit ja kuraattorit. Opiskeluhooltotyö on osoitus järjestäytyneestä monialaisesta yhteistyöstä kaikilla kouluasteilla.

Järvensivu, Nykänen ja Rajala (2010) ovat kirjassaan Verkostojohtamisen opas: Verkostojohtaminen sosiaali- ja terveysalalla, käyttäneet verkosto -termiä kuvaamaan monialaista yhteistyötä. Heidän mukaansa verkostotyön avulla löydetään yleensä sellaisia ratkaisuja, joita ei muuten löydettäisi. (Järvensivu ym. 2010, 3, 7-8.) Helsilän (2009) mukaan ilman verkostoitumista oma ammatillinen osaaminen ei voisi kehittyä. Osallistuessamme verkostossa tehtävään työhön voimme jakaa omaa osaamistamme ja samalla oppia itse. (Helsilä 2009, 81-82.) Luottamus on kuitenkin verkostotyössä ehdoton yhteistyön sujumisen edellytys, kuten kaikissa ihmisten välillä tehtävässä työssä yleensäkin, ks. Helsilä 2009, 81-82; Järvinen ym. 2010, 8-9; Vaittinen 2011.

2.1 Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtainen opiskeluhoito on jaettu useisiin sosiaali- ja terveystoimen palveluihin, joita toteutetaan oppilaitoksissa. Kouluterveydenhoito on yksi yksilökohtaisista opiskeluhoitojen palveluista. Suomessa kouluterveydenhuollolla on pitkä historia ja sen katsotaan alkaneen jo 1900-luvun alkupuolella. Vuonna 1972 säädetty kansanterveyslaki vakiinnutti kouluterveydenhuollon osaksi terveydenhuoltojärjestelmäämme. Kansanterveystyön sisällöstä säädetään nykyään terveydenhuoltolaissa (1326/2010). (Terveydenhuoltolaki 1326/2010; Terho 2002, 18).

Lait ja asetukset määrittelevät vahvasti kouluterveydenhuollon toteuttamista. Kouluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) lisäksi muun muassa oppilas- ja opiskeluhoitolaissa (1287/2013) ja lastensuojelulaissa (417/2007). Vuoden 2009 valtioneuvoston asetus tarkentaa kouluterveydenhuollon sisältöä ja tarkastusten ajankohtaa (Asetus 380/2009). Oppilaitosten tehtävänä on yhdessä kouluterveydenhuollon kanssa turvata kaikille oppilaille terve kasvu ja kehitys sekä yhdenvertaiset palvelut. Lapsen fyysisen kasvun ja kehityksen seuranta kuuluu erityisesti kouluterveydenhuoltoon. Kouluterveydenhoito antaa eväät terveyden edistämiseen aina aikuisuuteen saakka (Lastensuojelulaki 417/2007; Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013; Terveydenhuoltolaki 1326/2010; Terho 2002, 18).

Kouluterveydenhuollon henkilöstöön kuuluvat kouluterveydenhoitaja, myöhemmin tekstissä pelkkä terveydenhoitaja, ja koululääkäri. He toimivat koulussa terveyden edistämisen ja sairaanhoidon asiantuntijoina osallistuen myös opiskeluhuoltotyöhön. Terveydenhoitajan keskeisimpiä työtehtäviä ovat oppilaiden terveyden- ja sairaanhoito, koulujen terveydellisten olojen seuranta sekä oppilas- ja opiskeluhuoltotyö. Työ vaatii hyviä yhteistyötaitoja ja kouluterveydenhoidon prosessien hallintaa. (Ruski 2002, 48-53; STM & Stakes 2002, 31.) Keskeisimpiä yhteistyötahoja terveydenhoitajille oppilaitoksissa ovat rehtori, opettajat, opinto-ohjaajat, koulunkäynninohjaajat, oppilaitoksen keittiöhenkilökunta, koulukuraattori, koulupsykologi, lastensuojelu ja erikoissairaanhoito.

Terveydenhoitajan työssä korostuu luottamus. Vaittinen (2011) on tutkinut luottamusta väitöskirjassaan Luottamus terveydenhoitajan ja perheen asiakassuhteen moraalisenä ulottuvuutena. Vaittisen mukaan luottamuksellisen suhteen tunnuspiirteitä ovat yksilöllisyys, avoimuus, myönteisyys ja varmuus. Luottamuksen syntymisen myötä terveydenhoitajan ja asiakkaan yhteistyö on sujuvampaa ja auttaminen helpompaa. (Vaittinen 2011.) Opiskelijan ja terveydenhoitajan välille syntynyt hyvä luottamuksellinen suhde auttaa ymmärtämään lasta ja hänen elämäntilannettaan. Myös lapsen perheen kanssa tulee saavuttaa luottamuksellisen suhde. Näin ammattilaisen ja perheen välille voidaan rakentaa hyvää ja toimivaa yhteistyötä. Toimivan yhteistyön avulla edistetään lapsen tervettä kasvua ja kehitystä.

Terveystarkastukset muodostavat rungon kouluterveydenhuollolle ja niillä on vahva ennaltaehkäisevä tehtävä lapsen terveydessä. Kouluterveydenhuollon tarkastukset tulee järjestää peruskoulussa kaikilla luokka-asteilla. Kouluterveydenhoitaja tekee lain mukaiset määräaikaisten terveystarkastukset 2., 3., 4., 6., 7. ja 9. luokilla, huomioiden oppilaan iän ja kulloisenkin kehitysvaiheen. Terveystarkastuksiin sisältyy vuosittain seulontatutkimuksia, kuten pituus, paino ja puberteetin arviointi. Lisäksi terveystarkastuksiin sisältyy arvio lapsen hyvinvoinnista ja koulunkäynnin sujumisesta. Kouluterveydenhuollon tarkastuksiin ja terveystapaamisiin sisältyy seulontatutkimusten lisäksi aina terveysneuvontaa. Terveysneuvonta on

näyttöön perustuvan tiedon jakamista asiakkaalle. Terveysneuvontaa voidaan toteuttaa yksilöllisesti, ryhmässä tai yhteisöllisesti. (STM & Stakes 2002, 36-37; Asetus 380/2009)

Ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella luokalla terveystarkastukset toteutetaan laajoina terveystarkastuksina. Laajoilla terveystarkastuksilla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon tarkastusta, johon lapsi vanhempineen kutsutaan. Tarkastuksen suorittaa koululääkäri yhdessä kouluterveydenhoitajan kanssa. Terveystarkastuksilla luodaan pohjaa henkilökohtaiselle hyvälle terveydelle ja hyvinvoinnille, jonka tulisi jatkua läpi elämän. (STM & Stakes 2002, 36-40; Mäki, Wikström, Hakulinen-Viitanen & Laatikainen 2011, 14.)

Lapsi ja nuori tarvitsevat terveen kasvun ja kehityksen tueksi aikuista ihmistä. Tarve aikuisen läsnäololle näkyy sekä kotona että koulussa. Yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon kuuluu kouluterveydenhuollon palvelujen lisäksi koulukuraattorin palvelut. Kouluympäristössä koulukuraattori on turvallinen aikuinen, joka voi kuunnella ja auttaa lasta sekä hänen perhettään ongelmien ratkaisemisessa. Työssä korostuu voimavarakeskeisyys ja myönteisten ratkaisujen etsiminen. Koulukuraattori tekee kiinteästi yhteistyötä verkostoitumalla muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyössä ovat mukana muun muassa vanhemmat, terveydenhoitajat, opettajat ja muut viranomaiset, kuten lastensuojelu ja erikoissairaanhoido. (Akselin 2002, 59-61; THL 2015b.)

Oppilas- ja opiskeluhoitolakiin on kirjattuna, että jokaisella opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus kuraattorin palveluihin viimeistään seitsemäntenä opiskelupäivänä, siitä kun hän on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskusteluapua on saatava samana tai viimeistään seuraavana päivänä. (Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013.) Kuraattorit osallistuvat koulun opiskeluhoitotyöhön sosiaalihuollon asiantuntijoina ja tekevät oppilaitoksissa ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä.

Terveydenhoitajat ja kuraattorit ovat oman alansa asiantuntijoita ja osallistuvat terveyden- ja sosiaalihuollon asiantuntijoina opiskeluhoollon yksilökohtaiseen monialaiseen asiantuntijaryhmään. Järvenpäässä on tämän lisäksi jokaisessa peruskoulussa opiskeluhoollon pedagogisia tiimejä. Pedagogisen tiimin

kokoonpano vaihtelee hieman koulukohtaisesti ja käsiteltävien oppilasasioiden mukaan. Pedagogisissa tiimeissä käsitellään yksilökohtaisesti opiskelijoiden tilannetta ja asioita huoltajien luvalla sekä ennaltaehkäisevästi että ongelmatilanteissa. Huoli lapsen hyvinvoinnista on voinut herätä niin vanhemmalla kuin opettajalla tai vaikka terveydenhoitajalla. Huolta herättäviä asioita voivat olla esimerkiksi poissaolot, kiusaaminen, erilaiset elämänvaihekriisit tai oppimiseen liittyvät pulmat.

Pedagoginen tiimi koostuu asiantuntijoista, joita voivat olla tilanteen mukaan rehtori, erityisopettaja, terveydenhoitaja, koulukuraattori ja -psykologi. Monialaisen tiimin tehtävänä on yhdessä saada aikaan ratkaisu lapsen koulunkäyntiä vaikeuttaviin tekijöihin. Tarvittaessa ohjataan lapsi myös yksilötapaamisiin esimerkiksi terveydenhoitajan, koululääkäriin, -psykologin tai kuraattorin luokse.

2.2 Yhteisöllinen opiskeluhoito

Oppilaitoksen toimintakulttuuri ja erilaiset toimenpiteet, joilla edistetään opiskelijoiden hyvinvointia ja kouluviihtymistä, ovat yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä. Hyvinvointia ja viihtymistä voidaan oppilaitoksissa edistää muun muassa vahvistamalla osallisuutta, vuorovaikutusta, luomalla terveellinen, turvallinen ja kouluympäristö sekä kehittämällä opetusmenetelmiä. Yhteisöllisellä opiskeluhoitolla onkin vahva ennaltaehkäisevä rooli oppilaitoksissa. Pääasiallinen vastuu yhteisöllisen opiskeluhoiton toteuttamisesta on rehtorilla ja opettajilla. Kaikki oppilaitoksessa työskentelevät henkilöt siistijöistä, terveydenhoitajaan ja kuraattoriin sekä aina keittiöhenkilökuntaan saakka, ovat omalta osaltaan velvollisia huolehtimaan lasten hyvinvoinnista. (THL 2015c; Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013.)

Oppimisympäristön kehittämiseen halutaan kiinnittää oppilaitoksissa erityistä huomiota. Perusopetuksen opetussuunnitelmaan on kirjattu, että oppimisympäristön tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta (Opetushallitus 2014, 27-28). Koulu- ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus onkin yksi yhteisöllisen opiskeluhoiton osa-alueista. Asetuksen 380/2009 mukaan: *Oppilaan ja opiskelijan terveyden edistämiseksi*

on koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava. Tarkastus tulee tehdä oppilaitoksen, opiskelijoiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, työterveyshuollon ja työsuojeluhenkilöstön kanssa yhteistyössä joka kolmas vuosi. Terveellisellä ja turvallisella opiskelu ympäristöllä pyritään turvaamaan opiskelijoiden tervettä kasvua ja kehitystä. (Asetus 380/2009.)

Opiskelu huoltoryhmä vastaa yhteisöllisen opiskelu huollon tai yhteisöllisen oppilashuollon, kuten sitä Järvenpäässä vielä kutsutaan, kokonaisuuden suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista. Järvenpään kouluissa on lukuvuoden 2014-2015 aikana lähdetty järjestelmällisesti suunnittelemaan yhteisöllisen opiskelu huollon toteuttamista. Opiskelu huoltoryhmän lisäksi koulujen työryhmissä on ollut edustajia vanhempainyhdistyksistä ja koulun oppilaskunnasta.

Kouluterveydenhoitajien ja kuraattorien 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamalli on otettu osaksi yhteisöllistä opiskelu huoltosuunnitelmaa. Ryhmätapaamiset vahvistavat oppilaiden osallisuutta ja niiden avulla saadaan edistettyä hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Koulumaailmassa osallisuudella on suuri merkitys. Osallisuuden katsotaan olevan yhteisöön kuulumista ja siinä osallisena olemista. Koulussa osallisuutta voidaan vahvistaa erilaisilla ryhmätyöskentelyillä ja vuorovaikutusharjoituksilla. (THL 2015d; Edu.fi 2015.)

3 Hyvän kasvun edellytykset

Terveys 2015 -ohjelma on Valtioneuvoston periaatepäätöksellä laadittu ohjelma kansanterveyden parantamiseksi. Ohjelman tarkoituksena on ollut kansalaisten terveyden edistäminen ja hyvinvoinnin parantaminen. Terveys 2015 -ohjelman ensimmäisenä tavoitteena on lasten hyvinvoinnin lisääminen ja terveydentilan parantaminen. Lisäksi tavoitteena on lasten turvattomuuteen liittyvän oireilun ja sairastavuuden väheneminen. (STM 2001, 15.)

Vuonna 2012 julkaistiin väliraportti Terveys 2015 -ohjelmasta. Siinä todettiin, että asetetut tavoitteet eivät olleet toteutuneet lasten ja nuorten hyvinvoinnin osalta. Lasten ja perheiden köyhyys oli lisääntynyt 2000-luvun aikana ja

huostaanotettujen lasten määrä oli kaksinkertaistunut vuoteen 2010 mennessä. Raportissa on myös todettu koulukiusaamisen lisääntyneen seurantajakson aikana. Suomessa yleisimpiä lasten pitkäaikaissairauksia ovat mielenterveyshäiriöt, astma ja allergiat. Lasten ylipainon on todettu myös lisääntyneen seurantajakson aikana. Kuitenkin lapset kokevat itsensä terveemmiksi kuin aikaisemmin. (STM 2013, 16-18.)

Koska Terveys 2015 -ohjelmat tavoitteet eivät ole toteutuneet toivotulla tavalla, kunnille on ehdotettu hyvinvointia parantavia uusia toimenpiteitä. Uusissa ehdotuksissa, jotka koskettavat lasten hyvinvointia, korostuu kunnan sisäisten toimijoiden yhteistyö. Toimivan ja hyvän yhteistyön avulla tulisi lasten ja nuorten palveluita kehittää tukemaan lasten ja perheiden hyvinvointia. (STM 2013, 59.)

Lasten hyvän kasvun, oppimisen ja mielen hyvinvoinnin eteen tulee tehdä yhteisesti töitä. Uudessa oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa ja Terveys 2015 väliraportissa nousee vahvasti esille yhteistyö lasten psyykkisen hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi. (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013; STM 2013, 59.) Lisäksi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (OPS 2016) tukee yhteiskunnan tasolta lasten mielenterveystaitojen kehittymistä (Opetushallitus 2014).

Mielenterveyteen vaikuttavat yksilölliset, sosiaaliset, yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tekijät. Lasten mielenterveys kehittyy pala palalta kodin, koulun ja lapsen elinympäristön yhteisvaikutuksessa. Mielenterveys on kuin ihmisen voimavarapankki, johon voi aina kerätä sitä voimaannuttavia tekijöitä. Toisaalta samasta voimavarapankista myös jatkuvasti kulutetaan sinne talletettuja voimavaroja. Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan mielenterveys on hyvinvoinnin tila, jossa ihminen ymmärtää omat kykynsä. Hyvä mielenterveys auttaa ihmistä ymmärtämään ja selviytymään elämän tuomista haasteista. Hyvinvoiva ihminen työskentelee tehokkaasti ja pystyy ottamaan osaa yhteisön toimintaan. (WHO 2013.)

3.1 Kodin merkitys

Perusta lapsen hyvälle kasvulle luodaan jo varhaislapsuudessa. Kodin ja vanhempien tärkein tehtävä on huolehtia lapsen perustarpeiden

tydyttämisestä. Lapsen perustarpeita ovat riittävä ja hyvä ravinnonsaanti, puhtaus ja lepo. Perustarpeiden tyydyttäminen rakentaa lapsen syviä tuntemuksia ja luottamusta tai epäluottamusta ympäröivään maailmaan. (Sinkkonen 2008, 15-53; Dunderfelt 2011; 77).

Leikin merkitystä lapsen kehitykselle ei tule vähätellä. Lapselle tulee antaa tilaa ja aikaa leikkiä. Leikin avulla lapsi opettelee elämistä ja käsittelee kulloinkin meneillään olevaa kehitysvaihetta. Esimerkiksi sadut auttavat lasta opettelemaan moraalien käsitteitä, erottamaan oikean ja väärän. Leikit ovat yleensä hyviä tilanteita harjoitella sosiaalista vuorovaikutusta. (Sinkkonen 2008, 211-245; Dunderfelt 2011; 78-79.)

Koti ja vanhemmat ovat hyvin tärkeitä asioita lapsen elämässä. Oma yksilöllisyys kuitenkin alkaa näkyä murrosiän myötä ja lapsen maailmaan tulee paljon uusia mielenkiinnon kohteita. (Dunderfelt 2011, 81-91.) Koti ja vanhemmat muodostavat yhdessä lapsen luonnollisen turvaverkon. Turvaverkkoon kuuluu omien vanhempien lisäksi myös muita henkilöitä lapsen lähipiiristä. Lapsen sukulaiset, kaverit, naapurit, opettaja, valmentaja tai joku muu turvallinen henkilö, voivat olla lapsen turvaverkon jäseniä. Joskus on kuitenkin tilanteita, jossa kodin olosuhteet ja vanhemmat aiheuttavatkin lapselle turvattomuutta. Vanhemman mielenterveysongelmat, työttömyys tai jokin muu vakava sairaus voivat aiheuttaa riskejä lapsen kehitykselle. Tällöin lapsen hyvinvoinnin turvaamiseen saatetaan tarvita turvaverkon lisäksi yhteiskunnan tukea. Perheen tai lapsen kriiseihin voi hakea apua esimerkiksi opettajan, kouluterveydenhuollon, kuraattorin tai lastensuojelun kautta. (Nurmi, Sillanpää & Hannukkala 2014, 40-45; Peltonen 2002, 32-35.)

3.2 Koulun tuki

Peruskouluissa monialaisella yhteistyöllä voidaan vahvistaa koko kouluuyhteisön hyvinvointia ja mielenterveyttä. Mielenterveystaitojen opettaminen kouluissa vaatii kuitenkin onnistuakseen toimintakulttuurin ja asenteiden muutoksen. Mielenterveyden edistäminen kouluissa onkin tällä hetkellä hyvin ajankohtainen asia ja sitä tukevat muun muassa oppilas- ja opiskeluhuoltolaki, OPS 2016 ja Suomen Mielenterveysseuran tuottamat materiaalit. Erityisesti alakoulujen

henkilöstölle suunniteltu Nurmen, Sillanpään ja Hannukkalan (2014) Hyvää mieltä yhdessä - Käsikirja alakoululaisen mielenterveyden edistämiseen, opastaa opettajia ja opiskeluhuollon henkilöstöä mielenterveystaitojen opettamisessa. (Oppilas- ja opiskeluhuolto laki 1287/3013; Opetushallitus 2014; Nurmi ym. 2014,18-22.)

Kouluhyvinvointia on yhteiskunnassamme tutkittu paljon. Muun muassa Janhunen (2013) on tutkinut väitöskirjassaan Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana, oppilaiden hyvinvointia tukevia ja sitä haittaavia tekijöitä. Tutkimuksella on saatu tietoa 8.-9. luokkalaisten nuorten ajatuksista ja kouluhyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Oppilaat itse ovat parhaita asiantuntijoita arvioimaan omaa kouluhyvinvointiaan. Painopiste väitöskirjalla on ollut saada oppilaiden oma ääni kuuluviin ja saada se näkyväksi kouluhyvinvointia tarkastellessa. (Janhunen 2013.)

Janhusen (2013) tutkimuksen mukaan tärkeimpiä kouluhyvinvointia edistäviä tekijöitä olivat koulun turvallinen ilmapiiri, ihmissuhteet, yhteisöllisyys ja kuuluminen joukkoon. Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää opetuksen suunnittelussa, kehittämisessä, järjestämisessä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Kouluhyvinvoinnin rakentamiseen tutkimus antaa työkaluja rehtoreille, opettajille, oppilashuoltoryhmille, poliittisille päättäjille ja vanhemmille. (Janhunen 2013.)

Hyvän mielen koulu — Substantiivinen teoria mielenterveyden edistämisestä yläkoulussa on Puolakan (2013) tekemä väitös mielenterveyden edistämisestä koulussa. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut tuottaa yläkouluun mielenterveyttä edistävä substantiivinen teoria ja kehittää mielenterveystyötä tutkimukseen osallistuneessa koulussa. Tutkimuksella on osoitettu, että opettajat ja koko koulu yhteisö ovat merkittävässä asemassa positiivisen mielenterveyden edistämisessä. Tulosten mukaan vanhempien ottaminen mukaan kasvatuskumppaneiksi, tehostaa mielen hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Toisaalta vanhempien ja lasten tiedot ja taidot mielenterveyden edistämisestä olivat tutkimuksen mukaan vähäisiä. Puolakan mukaan mielenterveystaitojen opetusta tarvitaan koulussa lisää. (Puolakka 2013.)

Kouluhuvinvointia voidaan lähteä rakentamaan koulu yhteisössä monella eri tavalla. Siihen tarvitaan kuitenkin jokaisen koulussa työskentelevän henkilön työpanos. Koulun opiskeluhoollon tehtävänä onkin yhdessä muiden toimijoiden kanssa huolehtia koulu yhteisön hyvinvoinnista (Oppilas- ja opiskeluhoollolaki 1287/2013). Janhunen (2013) ja Puolakka (2013) ovat todenneet, että mielenterveyttä tukeva hyvinvoiva koulu yhteisö tarvitsee useita eri toimijoita. Koulun opiskeluhoollon rinnalle tulee myös ottaa mukaan sekä oppilaat että hoollajat. (Janhunen 2013; Puolakka 2013.) Monissa kouluissa toimiikin jo oppilaskunta sekä vanhempainyhdistys, jotka omalta osaltaan kehittävät osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Erilaisia koulu yhteisön mielenterveyttä ja hyvinvointia tukevia toimintatapoja voidaan myös integroida eri oppiaineisiin. Tulevaisuuden hyvinvoivat koulut rakentuvat erityisesti monialaisesta yhteistyöstä. (Opetushallitus 2014.)

3.3 Vapaa-aika, kaverit ja harrastukset

Kodin ja koulun ohella vapaa-aika harrastuksineen ja kavereineen muodostaa lapsille tärkeän kasvua tukevan verkoston (Nurmi ym. 2014, 45). Janhusen (2013) väitöksessä oppilaat nostivat merkitseväksi kouluhyvinvointia parantavaksi tekijäksi kaverit ja vertaisryhmän. Tutkimuksen mukaan kaverit olivat jopa koulunkäynnin keskeinen edellytys. (Janhunen 2013.) Kaverisuhteet ovatkin tärkeitä sekä koulussa että vapaa-ajalla. Monille lapsille hyvien kaverisuhteiden lisäksi myös harrastukset kuuluvat olennaisena osana vapaa-aikaan. Sinkkosen mukaan harrastaminen ei kuitenkaan ole lapselle välttämättömyys (Sinkkonen 2008, 30-33).

Psykologisen kehityksen valossa kaverisuhteet ja johonkin ryhmään, kuten esimerkiksi urheilujoukkueeseen, kuuluminen vahvistavat lapsen itsetuntoa ja kokemusta omasta erillisyydestään. Lapsuuden ja nuoruuden välimaastossa on tyypillistä, että harrastukset saattavat vaihtua usein ja omaa lajia tai harrastusta joudutaan etsimään. (Dunderfelt 2011, 82-83.) Olivatpa lapsen harrastukset sitten mitä tahansa, tukevat ne kuitenkin lapsen hyvää kasvua, vuorovaikutustaitoja ja persoonallisuuden kehittymistä (Nurmi ym. 2014, 24-28).

4 Kouluterveydenhuollon ryhmätapaaminen

Joukko ihmisiä, joilla on yhteinen tavoite ja keskinäistä vuorovaikutusta, muodostavat ryhmän. Ensimmäinen ryhmä johon ihminen jo syntyessään kuuluu on perhe. Myöhemmin mukaan tulee muita ryhmiä, esimerkiksi koululuokka, harrasteryhmä, kaveriporukat ja niin edelleen. Ilman yhteistä tavoitetta ja vuorovaikutusta ei synny ryhmää. (Johnson & Johnson 1997, 5-6, 11-12; Kopakkala 2005, 36-37.)

Kouluterveydenhuollossa tapaamisella tarkoitetaan määräaikaisesti sovittuja terveystapaamisia. Tapaamisissa terveydenhoitaja tutustuu rauhassa oppilaaseen ja antaa terveysneuvontaa. Oppilaan on mahdollisuus terveystapaamisessa tuoda esille omia asioitaan ja mahdollisia huolenaiheita. Tapaamiset vaativat aina rauhallisen ilmapiirin ja luottamuksen. (Stm & Stakes 2002, 39.) Terveystapaamisia voidaan toteuttaa yksilökohtaisesti tai ryhmässä. Ryhmätoiminta tai -tapaaminen on suunnattu rajatulle kohderyhmälle ja sillä on ohjauksellinen, opetuksellinen tai terapeuttinen tarkoitus. Toiminnan tavoitteena on antaa tietoa ja tukea sekä harjoitella mahdollista muutosta. (Martin 2011, 122.)

Vuorovaikutus ja luottamus ovat ryhmässä työskentelyn kulmakiviä. Joka puolella ympärillämme on vuorovaikutusta. Vuorovaikutustaidoissa voi kehittyä läpi elämän ja niitä on myös aina mahdollista harjoitella lisää. Kehittämällä omia vuorovaikutustaitoja tuetaan myös mielenterveyttä tukevia elementtejä. Lapset ja nuoret opettelevat hyviä vuorovaikutustaitoja sekä kotona että koulussa ja muissa yhteisöissä. Lähes jokainen lapsi kuuluu myös johonkin kaveriporukkaan eli ryhmään, jonka vuorovaikutus on muotoutunut juuri heidän näköisekseen. Ryhmät yhdessä muodostavat puolestaan verkostoja, jotka voivat toimia joko kasvokkain tai verkossa. Verkossa toimivien ryhmien vuorovaikutus on aina erilaista kuin kasvokkain toimivien ryhmien. Vain kasvokkain toimiva ryhmä mahdollistaa todellisten ja aitojen tunteiden ja luottamuksen syntymisen. (Erkko & Hannula 2013, 94-98.)

Peruskoulussa vuorovaikutuksella on suuri merkitys oppimiseen. Opetuksessa vuorovaikutusta korostavia ja tukevia työskentelymuotoja ovat

yhteistoiminnallinen oppiminen ja yhteisöllinen oppiminen. Johnson ja Johnson (1997) ovat määritelleet, että yhteistoiminnallinen oppiminen on oppilaiden läsnäoloa, vuorovaikutusta, toisten auttamista. Tämän lisäksi osallistujien tulee suhtautua toisiinsa positiivisesti, jotta saavutetaan oppimista edistävää vuorovaikutusta. Yhteisöllinen oppiminen puolestaan on laajempi kokonaisuus, joka pitää sisällään oppimisympäristön ja -prosessit. Vuorovaikutuksella on monenlaisia ulottuvuuksia, joita kukin täydentää kuulumalla erilaisiin verkostoihin. Mitä enemmän yksilöt välittävät toisistaan, sitä ahkerammin he työskentelevät ja ovat entistä tuotteliaampia. Näin saadaan aikaan aitoa yhteisöllisyyden tunnetta. (Johnson & Johnson 1997, 104-109; Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 69.)

Haaranen (2012) on tutkinut ryhmätoimintaa ja vertaisryhmiä väitöskirjassaan Realistinen arviointi lapsiperheiden vanhempainryhmistä: muutokset perheen terveydessä ja vaikuttavuutta edistävät toiminnot. Hän toteaa, että ryhmätoiminnasta ja niiden vaikutuksesta perheiden terveyden edistämiseen on vähän tutkittua tietoa. Tutkimuksesta saatujen tulosten mukaan vanhemmat saivat ryhmistä uusia ystävyysuhteita, tietoa, virkistystä, lepoa ja arvostusta vanhempina. Haaranen mukaan palveluita tulee myös kehittää vastaamaan paremmin muuttuvia tarpeita. (Haaranen 2012.)

Taulun (2010) väitös Pienryhmämuotoinen ravitsemus- ja liikuntainterventio lasten ylipainon ja liikalihavuuden ehkäisyssä, kuvaa kuinka pienryhmämuotoisella interventiolla voidaan vaikuttaa lasten ja perheiden lihavuuden ehkäisyyn. Väitöstutkimuksessa on tarkasteltu esi- ja alakouluikäisiä, joiden painokehitys on ollut noususuuntainen. Lapset ja perheet saivat ravitsemus- ja liikuntaohjausta pienryhmissä. Tutkimustuloksissaan Taulu toteaa, että ryhmäintervention avulla lasten ja perheiden painonnousu saatiin laskusuuntaan ja liikunta-aktiivisuus lisääntyi. (Taulu 2010.) Kouluterveydenhoitajan ja koulukuraattorin työt painottuvat pitkälti yksilötapaamisiin ja monialaisesti tehtävään opiskeluhoitotyöhön. Kuitenkin tutkimusten mukaan yhteisöllisyys, osallisuus ja vuorovaikutuksellisuus toteutuvat parhaiten ryhmässä, Haaranen (2012) ja Taulun (2010) tutkimukset tukevat juuri ajatusta panostaa ryhmässä työskentelyyn.

Toimivan ryhmän muotoutuminen on monisyinen tapahtuma ja se tarvitsee ympärille ryhmätoiminnalle kuuluvia peruselementtejä. Näitä ryhmätoiminnan peruselementtejä ovat esimerkiksi: hyväksyntä, yhteenkuuluvuudentunne, käyttäytymismallien muuttuminen, tunteiden jakaminen ja sosiaaliset vuorovaikutustaidot. Ryhmän kaikkien jäsenten tulee hyväksyä toisensa ja kunnioittaa toistensa mielipiteitä. Kaikenlaiset mielipiteet ja tunteet tulee olla sallittuja ryhmässä. Jokaisen ryhmän jäsenen tulee voida saada ilmaista omia mielipiteitään ja tunteitaan vapaasti. Pikku hiljaa ryhmän jäsenten kesken muodostuu yhteenkuuluvuuden tunne, joka vahvistuu yleensä ajan myötä. Yhteenkuuluvuuden tunteen myötä ryhmän jäsenten käyttäytyminen yleensä muuttuu juuri sille ryhmälle tyypilliseksi. Yhteenkuulumisen tunteen ja käyttäytymisen myötä ryhmistä tulee voimakkaita. Ryhmän jäsenten välille kuuluu olennaisesti vuorovaikutus. Ilman vuorovaikutusta ei voi syntyä kiinteää ryhmää. (Johnson & Johnson 1997, 487-488.)

Ryhmätyöskentely oppilaitoksissa on pääsääntöisesti monialaista ja poikkialueellista. Määttä (2006) on tutkinut poikkialueellisia ryhmiä ja perheiden ongelmiin puuttumista. Hänen tutkimuksen mukaan erityisesti ennaltaehkäisevässä työssä käytetään usean ammattilaisen verkostoitumista tuottaessa uutta tietoa. Ryhmät toimivat yhteisöllisenä foorumina hyvinvointia rakennettaessa. Tutkimuksessa ovat kohderyhmänä olleet sosiaali- ja terveysalan ja nuorisotoimen työntekijät, joiden muodostamat ryhmät ovat työskennelleet lasten, nuorten ja perheiden parissa. (Määttä 2006.)

Määttä (2006) tutkimuksessa ryhmien työskentely on kohdistunut syrjäytymisen ehkäisyyn, päihteettömyyteen ja vanhemmuuden tukemiseen. Tutkimuksen mukaan ehkäisevä työ perustuu useimmiten ammattilaisen työpanokseen ja aloitteellisuuteen. Poikkialueellinen ryhmätyö on Määttä mukaan haastavaa, mutta voi vakiintua käytännön toiminnaksi, mikäli toiminta sijoittuu instituutionaliseen ympäristöön, kuten esimerkiksi kouluun, päihdehuoltoon tai lastensuojeluun. Tutkimuksessa esitetään, että näiden alojen lainsäädäntö tukee toiminnan pysyvyyttä. Lisäksi tarvitaan myös halu sitoutua yhdessä tekemiseen. (Määttä 2006.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata terveydenhoitajien ja kuraattorien yhdessä suunnittelema 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamalli ja ryhmähaastattelulla kartoittaa kouluterveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia käytössä olevasta 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamallista. Kouluterveydenhoitajat ja kuraattorit pitävät 6. luokan oppilaille pieniä 4-6 hengen ryhmätapaamisia. Ryhmätapaamisissa keskustellaan itsestä huolehtimisesta, ihmissuhteista, tunteista, turvataidoista ja lopuksi on lyhyt rentoutus. Tavoitteena tässä opinnäytetyössä on tehdä ryhmätapaamisen toimintamalli tunnetuksi.

Kehittämistehtävät:

1. Kuvata 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamalli.
2. Kartoittaa terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia ryhmätapaamisen toimintamallista.
3. Laatia ehdotuksia ryhmätapaamisen toimintamallin jatkokehittämiseen.

6 Opinnäytetyön toteutus

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, jossa korostuu työelämälähtöisyys. Opinnäytetyö toteutettiin kaksivaiheisena. Ensimmäisessä vaiheessa kuvasin terveydenhoitajien ja kuraattorien yhdessä suunnitteleman 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamallin. Toisessa vaiheessa kartoitin terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia ryhmätapaamisesta teemahaastattelun avulla. Haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina.

6.1 Aineiston esittely ja analyysi

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, jossa käytetään laadullista lähestymistapaa. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus kuvaa todellista elämää ja siinä pyritään käsittelemään tutkittavaa kohdetta kokonaisvaltaisesti. Tutkittavia on yleensä laadullisessa tutkimuksessa vähemmän kuin määrällisessä tutkimuksessa. Lisäksi tyypillisiä piirteitä laadulliselle tutkimukselle ovat, että tutkija on itse hyvin lähellä tutkittavaa asiaa

ja jopa osallistuu itse toimintaan. Lisäksi tutkija tekee laadullisessa tutkimuksessa omia perusteltuja tulkintoja tutkittavasta asiasta. (Hirsjärvi ym. 2009, 160-162; Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 104-105.)

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä halutaan saada ratkaisuja käytännöstä nousseisiin ongelmiin. Lisäksi pyrkimyksenä voi olla halu luoda kokonaan uutta tietoa työelämän käytännöistä. Yleensä kehittämistyöllä onkin tarkoituksena saada aikaan uusia ratkaisuja, jotka parantavan olemassa olevia käytäntöjä. Kehittämistyön tueksi kerätään myös tutkittua tietoa. Uusi tieto syntyy tutkimuksellisessa kehittämistyössä pääsääntöisesti aina siellä missä toiminta tapahtuu. Kehittäminen tapahtuu siis rakentamalla omat ratkaisut ja tuotettu tieto olemassa olevan tiedon päälle. (Ojasalo ym. 2014, 18-22.)

Menetelmänä tässä työssä on käytetty case - eli tapaustutkimusta. Tapaustutkimuksessa tavoitteena on tuottaa tutkittua tietoa tutkittavasta kohteesta. Kun tutkittavaan asiaan halutaan selvittää esimerkiksi kehittämisideoita ja ratkaisuehdotuksia tiettyyn palveluun, toimintaan tai prosessiin, sopii tapaustutkimus kehittämistyön menetelmäksi erityisen hyvin. Kehittämistyön olisi hyvä pohjautua aikaisempiin tutkimuksiin, teorioihin tai metodeihin. Tapaustutkimuksella voidaan tuottaa syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa meneillään olevassa ilmiössä todellisessa ympäristössä. Erityisesti työntekijöiden välisiä suhteita ja tiettyä toimintaa yrityksessä voidaan tutkia tapaustutkimuksen avulla. Tapaustutkimuksessa tutkimuksen kohteita on yleensä vähän. (Ojasalo ym. 2014, 37, 52-53.) Tässä opinnäytetyössä tutkittiin terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia 6. luokan ryhmätapaamisesta. Ryhmätapaamiset toteutettiin Järvenpään kouluterveydenhuollossa. Tämän tutkimiseen tapaustutkimus soveltui erityisen hyvin, koska haluttiin saada tietoa tiettyyn prosessiin eli ryhmätapaamiseen liittyen.

Tapaustutkimuksella halutaan tyypillisesti selvittää perusteellisesti tapahtumisen kulkua. Oleellista on, että tutkittava asia ymmärretään kokonaisuutena, tietynä tapauksena. (Ojala ym. 2014, 53.) Tämän opinnäytetyön ensimmäinen osuus kuvaa juuri ryhmätapaamisen toimintamallia eli tiettyä tapahtumaa. Terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemukset täydentävät toimintamallin kuvausta ja tuovat siihen työntekijöiden näkemykset.

Olen käyttänyt ryhmätapaamisen toimintamallin kuvauksessa sen kehittämisen aikana laatimiani dokumentteja ja muistiota. Itse olen ollut mukana koko ryhmätapaamisen toimintamallin kehitysprosessin ajan ja osallistunut myös ryhmätapaamisten pitämiseen. Ryhmätapaamisen toimintamallin suunnittelu käynnistyi lokakuussa 2013 terveydenhoitajien ja kuraattorien yhteisessä kehittämispäivässä. Malli otettiin käyttöön pian tämän jälkeen ja oli pilotoitavana Järvenpään peruskouluissa lukuvuonna 2013-2014. Ensimmäiset kokemukset ryhmätapaamisten onnistumisesta kokosin keväällä 2014 terveydenhoitajien ja kuraattorien yhteisessä kokouksessa. Kokouksessa ilmi tulleet kokemukset kirjasin kokousmuistioon ja käytin niitä hyväkseni tässä opinnäytetyössäni tuloksia tarkastellessani. Ryhmätapaamisten pitämistä päätettiin jatkaa myös lukuvuonna 2014-2015 hyvin onnistuneen pilotoinnin seurauksena.

Opinnäytetyön toisessa vaiheessa kartoitin teemahaastattelulla terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia ryhmätapaamisesta. Ennen haastatteluja terveydenhoitajille ja kuraattoreille lähetettiin tieto haastattelusta ja saatekirje, liite 1, haastatteluun osallistumisesta. Saatekirjeessä terveydenhoitajille ja kuraattoreille kerrottiin meneillään olevasta tutkimuksesta ja haastattelusta.

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009) ovat todenneet haastattelun olevan joustava tiedonkeruumenetelmä. Haastattelussa haastateltavat ovat yhdenvertaisia ja välittömässä vuorovaikutuksessa haastattelijan kanssa. Hyvinä puolina haastattelussa voidaan pitää sitä, että haastattelun aikana on mahdollista selventää ja syventää saatavia tietoja ja vastauksia. Tarpeen mukaan haastattelun aikana on myös mahdollista esittää lisäkysymyksiä aiheesta. Parhaana puolena haastattelussa voidaan nähdä, että haastateltava pystyy kertomaan aiheesta vapaasti ja omin sanoin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 204-207; Hirsjärvi & Hurme 2000, 61.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Sitä voidaan käyttää yleisesti tutkimuksissa, joissa halutaan selvittää yksilön kokemuksia, ajatuksia ja tunteita (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48). Teemahaastattelussa edetään keskeisten teemojen varassa, joten siitä puuttuvat strukturoidulle haastattelulomakkeelle tyypilliset tarkat kysymykset ja järjestys. Näin ollen

myöskään teemahaastattelun vastausvaihtoehtoja ei voi ennalta määritellä. Tutkittavien mielipiteet saadaan tällöin tarkemmin esille. (Hirsjärvi & Hurme, 2000, 47-48; Tuomi & Sarajärvi 2011, 75.) Sekä kvalitatiivisessa että kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää teemahaastattelua (Hirsjärvi ym. 2009, 208-209). Teemahaastattelu valikoitui tähän tutkimukseen, koska sen avulla pystyttiin keskustelemaan tyyliin saamaan selville Järvenpään kaupungin terveydenhoitajien ja kuraattorien mielipiteitä ryhmätapaamisesta.

Haastattelut voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelussa etuna on se, että siinä saadaan kerättyä tieto useammalta haastateltavalta yhtä aikaa. Mikäli haastatteleamalla halutaan saada tietoa muistinvaraisista asioista, toimii ryhmähaastattelu menetelmänä tällöin hyvin. Mielekkääksi menetelmäksi ryhmähaastattelu nähdäänkin erityisesti tulkittaessa ryhmän jäsenten näkemyksiä ja arvoja. Tehtäessä ryhmähaastatteluja ryhmän yhteinen näkemys voi myös estää yksilöä tuomasta esille oma erivävyä mielipidettään. Tämä tuleekin ottaa huomioon tulkintoja ja johtopäätöksiä tehtäessä. (Hirsjärvi ym. 2009, 210-211.) Tässä opinnäytetyössä teemahaastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina, koska näin saatiin hyvin esille ryhmän jäsenten näkemykset ja mielipiteet tutkittavaan asiaan eli ryhmätapaamiseen. Mielestäni ryhmähaastattelu sopi menetelmäksi myös sen vuoksi, että itse tutkittava aihe oli myös toteutettu ryhmässä. Koska ryhmätapaamisten aloittamisesta oli kulunut aikaa jo lähes 1,5 vuotta, haastateltavat joutuivat muistelemaan ryhmätapaamisen aloitusta.

Teemahaastattelu toteutettiin ryhmässä, joten hyvinä puolina näen myös sen, että ryhmän jäsenet pystyivät yhdessä muistelemaan ryhmätapaamisten aloittamista ja siihen liittyviä tunnelmia. Ryhmähaastatteluissa haastattelin terveydenhoitajat (4) ja kuraattorit (4) omana ryhmänään. Kummallekin ryhmälle esitin kysymyksiä samoista teemoista. Ryhmän jäsenet saivat keskustella kustakin teemasta keskenään. Tuloksiin yksilöin haastateltavat ammatin mukaan. Olen käyttänyt ammattinimikkeistä lyhennettä Th tarkoittamaan terveydenhoitajaa ja Kur tarkoittamaan kuraattoria. Tämän lisäksi kukin on saanut 1, 2, 3 tai 4 -numeron liitteeksi ammattinimikkeen lyhenteen perään. Numeroyksilöinnin olen antanut henkilöille haastattelun istumajärjestyksen

mukaan eli itsestäni myötöpäivään ensimmäinen henkilö on saanut numeron 1 ja niin edelleen. Lopullinen yksilöinti oli siis esimerkiksi muotoa Kur1 (kuraattori 1) ja Th1 (terveydenhoitaja 1).

Terveydenhoitajien ja kuraattorien haastatteluteemat on esitetty liitteessä 2. Haastattelun kolme teemaa nousivat tutkimuskysymyksistä. Teemoina olivat: terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemukset yhteistyöstä, ryhmätapaamisten onnistuminen ja jatkokehitysideat. Tarvittaessa teema-alueiden täydentävinä kysymyksinä kokemuksista käytin: Millaisia odotuksia terveydenhoitajien ja kuraattorien yhteistyöhön liittyi, miten yhteistyö on onnistunut ja millaisia haasteita yhteistyössä on ilmentynyt? Toisena teemana oli ryhmätapaamisten onnistuminen. Onnistumiseen liittyen olin kiinnostunut kuulemaan yleisesti miten ryhmätapaamiset olivat onnistuneet, mitä mieltä oppilaat olivat ryhmätapaamisista olleet, mitä positiivisia ja negatiivisia asioita ryhmätapaamisista oli jäänyt mieleen. Kolmantena teemana haastattelussa halusin terveydenhoitajilta ja kuraattoreilta tiedustella ryhmätapaamiselle jatkokehitysideoita. Tiedustelin miten ryhmätapaamisia voisi tulevaisuudessa kehittää, millaisia muita ryhmätoimintoja voisi kehittää ja miten voisimme markkinoida ryhmätapaamisia muualle.

Aineiston analyysi vaiheessa tutkija saa selville vastaukset asettamiinsa tutkimuskysymyksiin. Laadullisen aineiston analysointiin on olemassa monia eri tapoja. Tallentaminen kuuluu olennaisena osana haastatteluun. Nauhoittamisen tai videoinnin avulla saadaan tallennettua vastaajien puheet sanatarkasti menettämättä äänenkäytön vivahteikkuutta. Jotta haastattelutilanne saadaan mahdollisimman sujuvaksi, haastattelu olisi hyvä tehdä ilman apuvälineitä, kuten esimerkiksi kynää ja paperia. Haastattelijan tulisi mielellään osata teema-alueet ulkoa, jotta papereiden tuijotteluun ei kulu aikaa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 92.) Tässä tutkimuksessa käytin haastattelujen tallentamisen apuna nauhoittamista.

Tutkimuksessa saatu tallennettu aineisto kirjoitetaan yleensä aineiston analyysi vaiheessa puhtaaksi sanasta sanaan eli litteroidaan. Tutkimus tulosten analysoinnin jälkeen tutkijan on vielä osattava selittää ja tulkita saamiaan tutkimustuloksia. Tämän jälkeen tutkija voi tehdä omat johtopäätökset

tutkittavaan asiaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 221-229.) Litteroin haastatteluaineiston haastattelujen jälkeen sanatarkasti puhekielellä.

Tässä opinnäytetyössä aineiston analysointiin käytin deduktiivista sisällönanalyysia eli teorialähtöistä sisällönanalyysia. Deduktiivisessa sisällönanalyysissa esimerkiksi haastatteleamalla saadusta aineistosta pyritään muodostamaan tiivis ja selkeä kokonaisuus teorialähtöisesti. Aikaisempi viitekehys ohjaa aineiston luokittelua analyysivaiheessa. Deduktiivisessa sisällönanalyysissa muodostetaan ensimmäisenä analyysirunko. Analyysirunkoon kerätään alkuperäiset ilmaukset pelkistämistä varten. Alkuperäiset ilmaukset voidaan kerätä analyysirunkoon eri periaatteiden mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 113.) Tähän opinnäytetyöhön kokosin haastatteluista sanatarkat alkuperäiset ilmaukset teema-alueiden mukaan. Kuhunkin teema-alueeseen keräsin vain sellaiset ilmaukset, jotka tuovat esille sen teeman sisältöä. Kuhunkin teema-alueeseen kuuluvia ilmauksia analysoin tämän jälkeen teoretietoa apuna käyttäen.

Deduktiivisessa sisällönanalyysissa alkuperäisille ilmauksille luodaan niiden keräämisen jälkeen pelkistetyt ilmaukset. Tämän jälkeen pelkistetyt ilmaukset kootaan siten, että samankaltaiset ilmaukset kerätään yhteen. Yhteen kootuille pelkistetyille ilmauksille tutkija määrittää ala- ja yläkategoriat aikaisemman tutkitun tiedon perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 114-115.) Loin alkuperäisille ilmauksille pelkistetyt ilmaukset ja samaa aihetta käsittelevät pelkistetyt ilmaukset kokosin yhteen. Tämän jälkeen etsin niille verkostoteorioihin pohjautuen ala- ja yläkategoriat. Erityisesti yhteistyötä ja onnistumista analysoidessani olen käyttänyt Järvensivun ym. (2010) verkostojohtamisen opasta ja siinä esiteltyjä verkostotyöhön liittyviä elementtejä. Lisäksi olen käyttänyt muussa kirjallisuudessa esiintyneitä monialaisen tiimin tunnusmerkkejä luodessani kategorioita terveydenhoitajien ja kuraattorien odotuksille ja yhteistyön onnistumisille.

Ryhmätapaamisten onnistumisista aikaisempaa teoretietoa hain ryhmäteorioista. Ryhmäteorioista erityisesti Johnsonin ja Johnsonin (1997) ryhmäteoria toimi lähteenä muodostaessani ryhmän onnistumisen ala- ja yläkategorioita. Tämän avulla muodostin yhtenäisiä kokonaisuuksia, jotka antavat vastauksia tämän

opinnäytetyön kehittämistehtäviin. Liitteessä 5. on kuvattuna tekemäni sisällönanalyysin vaiheet. Ensin olen esittänyt alkuperäiset ilmaukset ja niiden pelkistetyt ilmaukset, jotka kuvaavat kutakin teema-aluetta. Tämän jälkeen analyysirungossa esitän pelkistetyt alkuperäiset ilmaukset ja niille laatimani ala- ja yläkategoriat.

Tutkimuksella saatuja tuloksia tulee arvioida kriittisesti. Tulosten arvioinnissa tutkijan tulisi osata ottaa huomioon niihin vaikuttavat puutteet tai rajoitukset. Tutkijan on osattava kiinnittää saadut tulokset myös aikaisempiin tutkimuksiin, joita on käytetty tutkimuksen kirjallisuusviitteinä. Pohdittaessa tutkimuksesta saatuja tuloksia, on tutkijan kerrottava mitä uutta tutkimustulokset antavat. Tutkimuksen tuloksia analysoitaessa on tutkijan hyvä ottaa kantaa siihen millaisia jatkotutkimuksia aiheesta voisi myöhemmin tehdä. (Karvonen ym. 2014, 90.) Tuloksia täydentääkseni ja elävöittääkseni laitoin terveydenhoitajien ja kuraattorien alkuperäisiä ilmauksia. Näistä kuitenkin poistin ylimääräisiä ja, että, niinku, niin, joo -täytesanoja. Täytesanoja poistin siten, etteivät ne muuta kuitenkaan alkuperäisen ilmauksen merkitystä vaan vain helpottavat lukijaa.

6.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen lähtökohtana on, että sen tulee noudattaa hyviä eettisiä periaatteita. Eettisyyttä joudutaan tarkastelemaan tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tutkimuksen tekijän tulee tutkimusta aloittaessaan huomioida, että valitulla aiheella on jotakin painoarvoa. Aiheen valintaa voi vaikuttaa esimerkiksi se että aihe on uusi ja siitä ei ole aikaisempia tutkimuksia. (Karvonen, Kortelainen & Saarti 2014, 191.) Tässä opinnäytetyössä pyrin noudattamaan tutkimukselle asetettuja hyviä eettisiä periaatteita. Aiheen valinnassa otin huomioon, ettei aihe loukkaa ketään, oli ajankohtainen ja sitä oli tutkittu melko vähän.

Aiheen valinnan jälkeen tutkija etsii sopivia kirjallisuus viitteitä, joista muodostuu tutkimuksen kirjallisuuskatsaus. Lähdeviittauksen merkinnöissä tulee noudattaa yleisesti voimassa olevia standardeja. Viittaukset osoittavat aiheeseen perehtyneisyyttä ja lähteiden asiantuntemusta. Viitteiden avulla saadaan vahvistusta tutkimuksessa esitetyille johtopäätöksille ja annetaan lähteiden

osalta kunnia sille jolle kuuluu. (Karvonen ym. 2014, 90-91.) Opinnäytetyössäni noudatin viittauksissa yleisesti käytössä olevaa Harvardin järjestelmää.

Alan asiantuntijoiden käyttö tutkimuksen arvioinnissa lisää tutkimuksen eettisyyttä ja läpinäkyvyyttä (Karvonen ym. 2014, 101). Opinnäytetyössä eri vaiheissa asiantuntijat voivat ottaa kantaa tutkimusprosessin etenemiseen ja ohjata opiskelijaa hyvään tiedonhallintaan, tulosten oikeellisuuteen ja eettisyyteen. Hyvän eettisen käytännön toteutumista lisää opinnäytetyön ohjaavat opettajat, jotka ovat alansa asiantuntijoita. Opinnäytetyön ohjaavina opettajina toimivat Saimaan ammattikorkeakoulun yliopettajat. Lupaa opinnäytetyön toteuttamisen haettiin Järvenpään kaupungin Kasvun ja vanhemmuuden tuen palveluiden johtajalta. Työelämäohjaajana tässä opinnäytetyössä toimi Järvenpään kaupungin kouluterveydenhuollon tiimivetäjä.

Tutkimuksessa saatua aineistoa tulee käsitellä huolellisesti ja sen keräämisen kaikki vaiheet on dokumentoitava. Tutkijan tulee pitää tutkittaville antamansa lupaukset, noudattaa yksityisyyttä ja hyvää tietosuojaa. Suomessa tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin, joka tehtävänä on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä, ennaltaehkäistä tutkimusvilpin syntymistä, edistää tutkimusetiikkaa koskevaa keskustelua ja tiedotusta sekä seurata alan kansainvälistä kehitystä. (Karvonen ym. 2014, TENK 2015.) Pyrin noudattamaan koko tämän opinnäytetyön tekemisen ajan huolellista dokumentointia, aineiston käsittelyä ja haastateltavien tietosuojaa. Opinnäytetyötä varten saatu haastattelumateriaali säilytetään hallussani opintojeni valmistumiseen saakka. Haastattelumateriaalista ei käy ilmi haastateltavien henkilöllisyyttä. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen haastattelumateriaali hävitetään.

Tutkimuksessa onnistuneen haastattelun suunnittelu vaatii huolellista valmistautumista etukäteen. Eettisyys on otettava huomioon myös siinä, että haastateltavilta kysytään suostumukset haastatteluun osallistumisesta ennen haastatteluja. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja siihen suostuneiden henkilöiden anonymiys on turvattava. Haastattelun tulokset tulee julkaista totuudenmukaisina. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20.) Haastattelun

onnistumiselle on myös omat varjopuolensa. Haastateltavat voivat kokea haastattelutilanteen pelottavaksi tai he pyrkivät miellyttämään haastattelijaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 206.) Tässä opinnäytetyössä haastattelun toteuttamisen haasteena ja toisaalta myös vahvuutena oli, että minä tutkijana ja haastateltavat olimme ennestään tuttuja toisillemme.

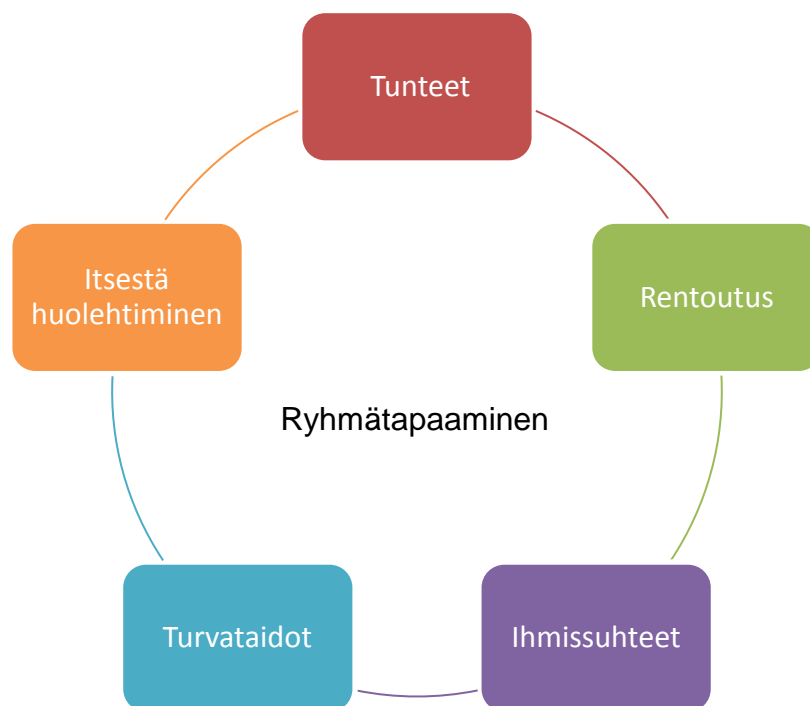
Mielestäni tämän opinnäytetyön erityisenä vahvuutena kuitenkin oli, että tunsin haastateltavani, näin pystyin myös esittämään jatkokysymyksiä helpommin. Olin sopinut haastattelujen ajankohdat tiiminvetäjien kanssa ja he ilmoittavat niistä eteenpäin liittäen mukaan lähettämäni saatekirjeen, liite 1. Haastattelujen alussa pyysin haastateltavilta kirjalliset suostumukset, liite 3. Suostumuksessa kävi ilmi, että haastateltavat olivat saaneet riittävästi tietoa opinnäytetyöstä ja suostuivat vapaaehtoisesti osallistumaan tutkimukseen. Lisäksi haastateltavat olisivat voineet missä tahansa vaiheessa keskeyttää tutkimukseen osallistumisensa ilman seuraamuksia. Haastattelujen alussa haastateltavat jännittivät tilannetta jonkin verran, mutta hyvin pian alun jälkeen he keskustelivat vapaasti antamistani teemoista.

7 Ryhmätapaamisen toimintamalli

Ryhmätapaamisen toimintamalli on kehitetty Järvenpään kouluterveydenhuollossa terveydenhoitajien ja kuraattorien yhteistyönä. Järvenpäässä on 9 alakoulua, kaksi yhtenäiskoulua (vuosiluokat 1-9), yksi yläkoulu ja yksi erityiskoulu (vuosiluokat 1-9). Kouluterveydenhuolto ja kuraattoripalvelut ovat Järvenpäässä osa Kasvun ja vanhemmuuden tuen palveluita. Kouluterveydenhuollossa työskentelee 9 terveydenhoitajaa, joista 6 alakouluilla, ja 2,8 henkilötyövuoden verran lääkäreitä. Kuraattoreita on 5. Yhteistyötä tehdään kiinteästi koulujen, opiskeluhuollon, perheiden ja muiden tarvittavien tahojen, kuten esimerkiksi lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon kanssa. (Järvenpään kaupunki 2015a.)

Ryhmätapaamisen toimintamalli on yhdistelmä ja mukaelma Suomen Mielenterveysseuran Mielenterveyden käsi, Tunteiden tuulimylly, Koululaisen mielenterveystaidot ja Turvaverkko -julistaiden sisältöjä. (Erkko & Hannukkala 2013, 28, 74, 124; Suomen mielenterveysseura 2015.) Ryhmätapaamisen

tavoitteena oli erityisesti vahvistaa 6. luokkalaisten tietoja ja taitoja mielenterveydestä. Ryhmissä jäsenet saivat olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa selvästi luokkatilaa vapaammassa ympäristössä. Ryhmätapaamisessa yhdessä keskustelemalla haluttiin vahvistaa myös lasten tietoja ja taitoja muusta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Henkilön fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset osa-alueet muodostavat yhdessä terveyden (Nurmi 2014, 18-22). Kuvassa 1. on esitelty ryhmätapaamisen aihealueet, joita ovat itsestä huolehtiminen, tunteet, turvataidot, ihmissuhteet ja rentoutus.

Kuva 1. Ryhmätapaamisen aihealueet.

Itsestä huolehtiminen

Ryhmätapaamisissa keskusteltiin henkilökohtaiseen hygieniaan, ravintoon ja lepoon liittyvistä tekijöistä. Nämä muodostavat pohjan itsestä huolehtimiselle. Fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista huolehtiminen on yksi iso osa terveyttä (Nurmi ym. 2014, 24-26). Ryhmässä nostettiin esille ajatuksia esimerkiksi miltä kehossa tuntuu väsyneenä? Mistä tietää tai tuntee, että on

levännyt riittävästi? Ryhmän jäseniä kannustettiin rohkeasti keskustelemaan keskenään omista tuntemuksistaan. Ryhmän jäsenet tuli saada pohtimaan omia terveyttä edistäviä valintojaan. Yleisiä itsestä huolehtimisen keskustelun aiheita olivat uni, ravitsemus ja hygienia. Oppilaat haluttiin saada keskustelemaan aiheesta lähinnä siten, että miltä kehossa tuntuu ja miten esimerkiksi väsymys vaikuttaa hyvinvointiin.

Ihmissuhteet

Hyvät ihmissuhteet muodostavat henkilön turvaverkon (Nurmi ym. 2014, 40-45). Ryhmätapaamisissa kysyttiin, ketkä kuuluvat teidän turvaverkkoon tai lähipiiriin. Ryhmän kanssa pohdittiin kaverisuhteiden merkitystä. Miten itse voi vaikuttaa kaverisuhteisiin? Miten voin auttaa omia läheisiäni? Mikä tekee ystävän tai läheisen iloiseksi? Ihmissuhteita pohdittiin niiden syvällisten merkitysten kautta hyvinvointiin.

Tunteet

Tunteista keskustellessa apuna käytettiin Suomen Mielenterveysseuralta saamiamme eläinaiheisia valokuvia. Valokuvissa eläinten ilme tai käyttäytyminen viestivät jonkinlaista tunnetta. Kuvissa oli esillä tunteita laidasta laitaan, aggressiivisesta ja surullisesta aina iloiseen ja hilpeään tunteeseen. Lapset valitsivat itselleen yhden valokuvan ryhmätapaamisen alussa omien mieltymystensä mukaan. Tunteista keskustellessa heitä pyydettiin nimeämään tunne tai tunnelma, joka heidän mielestään kuvassa vallitsee. Lapsien annettiin vapaasti keskustella herättääkö kuva toisissa samanlaisia vai erilaisia tunteita. Ryhmän jäseniä rohkaistiin kertomaan ja pohtimaan miltä ja missä tunteet tuntuvat. Terveystenhoitaja ja kuraattori kannustivat lapsia pohtimaan myös itsenäisesti ryhmätapaamisen jälkeen omia tunteitaan ja jatkossakin ilmaisemaan niitä sanallisesti. Kuvien avulla keskusteltiin niin positiivisista kuin negatiivisistakin tunteista.

Turvataidot

Turvataidoista ryhmätapaamisessa keskusteltiin vaihtelevasti ryhmän tarpeiden mukaan. Esille nostettiin asioita turvallisesta verkkokäyttäytymisestä ja

sosiaalisesta mediasta. Lisäksi keskusteltiin mitä voi tehdä, jos esimerkiksi kadulla liikkueensa kokee olonsa turvattomaksi tai miten voi kieltäytyä päihteistä, jos joku tarjoaa niitä kadulla. Lapsia kannustettiin aina kertomaan itseään tai jonkin toisen henkilön kokemasta turvattomuudesta aikuiselle. Ryhmäläisille jaettiin Väestöliiton turvataidoista kertova info-kortti.

Rentoutus

Ryhmätapaamisten lopuksi harjoiteltiin rentoutusta. Ryhmien vetäjät eli terveydenhoitaja tai kuraattori saivat pitää lyhyen korkeintaan 5 minuutin mittaisen rentoutustuokion haluamallaan tavalla. Rentoutuksessa käytettiin yleisesti apuna rauhallista musiikkia ja/tai valmiita lyhyitä rentoutustekstejä. Ohjatussa rentoutuksessa keskityttiin hengitykseen ja olemaan läsnä juuri siinä hetkessä.

Ryhmätapaamista tiedotettiin ennen niiden aloittamista. Hyvissä ajoin ennen ensimmäisiä ryhmätapaamisia tiedotettiin koulujen rehtoreita. Tämän jälkeen rehtorit tiedottivat ryhmätapaamisista kunkin koulun opettajakokouksessa. Terveydenhoitajat, kuraattorit ja opettajat sopivat tämän jälkeen keskenään ajankohdat ryhmätapaamisten pitämiseen. Ajankohdan varmistuttua ryhmätapaamisten ajankohdat ilmoitettiin 6. luokkien oppilaille siten, että terveydenhoitaja ja kuraattori kävivät luokassa kertomassa ryhmätapaamisista. Tällöin oppilaiden oli mahdollista kysyä ryhmätapaamisista terveydenhoitajalta tai kuraattorilta paikan päällä. Oppilaiden vanhempia tiedotettiin ennen ryhmätapaamisia lähettämällä heille tiedote ryhmätapaamisista sähköiseen reissuvihkoon, liite 4. Terveydenhoitajien ja kuraattorien oli mahdollista muokata tiedotetta omien tarpeidensa mukaisesti ennen sen lähettämistä. Vanhemmat saivat halutessaan lähettää paluuviestinä omia kommenttejaan tiedotteeseen ja ryhmätapaamiseen liittyen.

Oppilaat tulivat sovittuna ajankohtana joko terveydenhoitajan tai kuraattorin työhuoneeseen ryhmätapaamista varten, miten oli aikaisemmin sovittu heidän tulevan. Pääsääntöisesti käytettiin kuraattorin työhuonetta. Mahdollisuuksien mukaan pyrittiin järjestämään tila siten, että istuttiin lattialla ympyrämuodostelmassa. Tilan tunnelma ja valaistus pyrittiin pitämään

mahdollisimman mukavana ja turvallisena. Joissakin Järvenpään peruskouluista terveydenhoitajan ja kuraattorin työhuoneet sijaitsevat lähekkäin, mutta kaikissa kouluissa ei näin ole.

Jokaisen ryhmätapaamisen alussa läsnäolijat esittelivät itsensä. Kaikkia läsnäolijoita pyydettiin aluksi kertomaan jokin mukava asia, tapahtuma tai iloinen hetki, jonka on viime aikoina kokenut tai joka on tulossa. Tämän jälkeen aloitettiin yhteinen keskustelu ja mietiskely ryhmätapaamisten eri aihealueista, jotka on jo esitelty kuvassa 1. Aihealueiden järjestys saattoi hieman vaihdella ryhmän tarpeiden mukaan. Pääsääntöisesti keskustelu aloitettiin itsestä huolehtimisesta keskustelemalla. Tämän jälkeen siirryttiin keskustelemaan ihmissuhteista, tunteista, turvataidoista ja lopuksi oli lyhyt rentoutus.

Ryhmätapaamisia toteutettiin ensimmäisen kerran lukuvuonna 2013-2014 seitsemässä Järvenpään alakoulussa ja ryhmät koostuivat 6. luokan oppilaista. Kaikille Järvenpään kaupungin alakoulujen terveydenhoitajille ja kuraattoreille oli jaettu sähköpostilla etukäteen ryhmätapaamisen toimintamallin työohje. Työohjetta apuna käyttäen terveydenhoitaja ja kuraattori työpari pystyivät pitämään ryhmätapaamiset. Työohjeessa oli opastettu muun muassa ryhmäjaosta, ryhmätapaamisen aihealueet, apukysymyksiä aihealueiden käsittelyyn ja vinkkejä rentoutuksen pitämiseen.

Ryhmätapaamisissa luokat oli jaettu 4-6 hengen pienryhmiin yhtä oppitunnin (45 minuuttia) mittaista ryhmätapaamiskertaa varten. Ryhmät oli jaettu erikseen tyttö- ja poikaryhmiin, jotta keskustelu olisi ollut mahdollisimman avointa ja vapaata. Terveydenhoitaja ja kuraattori alustivat keskustelua ryhmissä ja toimivat yhdessä mahdollisimman tasavertaisina ryhmänvetäjinä. Jokaisessa ryhmässä keskustelu muotoutui kunkin ryhmän näköiseksi oppilaiden keskinäisen vuorovaikutuksen mukaan. Kuten Johnsonin ja Johnsonin määritelmässään toteavat: Ihmisjoukko, joilla on yhteinen tavoite ja vuorovaikutusta toistensa kanssa muodostavat ryhmän (Johnson & Johnson 1997, 5-6).

Tärkeää oli, että ryhmän jäsenet tunsivat olonsa turvallisiksi ja luottivat toisiinsa. Luottamuksen on todettu olevan erittäin tärkeää ryhmän välisen

keskustelun onnistumiselle, kuten myös Vaittinen (2011) omassa tutkimuksessaan on tuonut esille. Koska ryhmätapaaminen korvasi Järvenpäässä perinteisen terveystarkastuksen, jokaisen 6. luokkalaisen fyysistä kasvua täytyi seurata asetuksen (380/2009) vaatimusten mukaisesti.

Ryhmätapaamisen lisäksi terveydenhoitaja tarkisti lapsen kasvun erikseen ja antoi myös tarvittaessa lapsille henkilökohtaista terveysneuvontaa. Kasvun seuranta toteutui yleensä nopeana tapaamisena, jossa suoritettiin mittaukset. Mittaukset tehtiin pääsääntöisesti ennen ryhmätapaamista tai pian sen jälkeen, terveydenhoitajan työtilanteen mukaan. Terveystarkastuksissa vaadittu terveysneuvonta korvautui ryhmätapaamisessa yhteisellä ryhmäkeskustelulla. Ryhmätapaamiset tilastoitiin potilastietojärjestelmään ryhmätapaamisena ja siitä kirjautui henkilökohtaiseen potilaskertomukseen merkintä. Merkintään oli kirjattu: *"Osallistunut 6. luokan ryhmätapaamiseen. Ryhmätapaamisissa on keskusteltu seuraavista aihealueista: itsestä huolehtiminen, ihmissuhteet, tunteet, turvataidot ja harjoiteltu rentoutumista."*

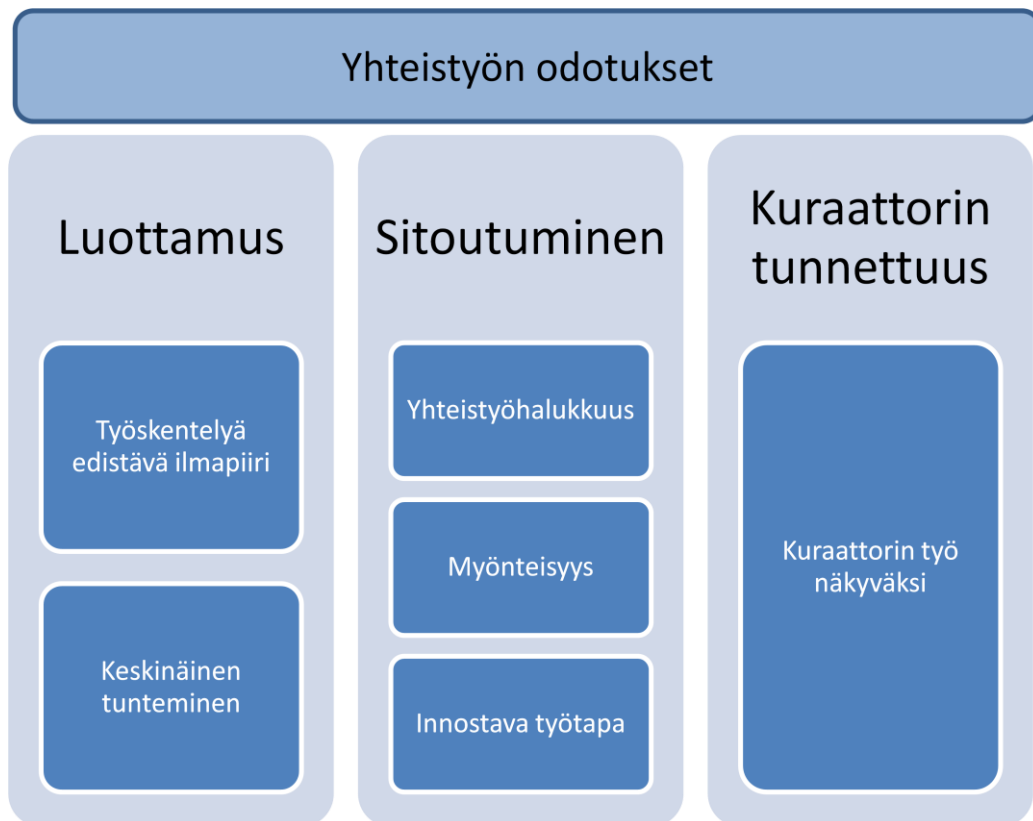
8 Terveystarkastajien ja kuraattorien kokemukset

Haastattelut toteutettiin terveydenhoitajien ja kuraattorien ryhmissä erikseen. Haastatteluun osallistui neljä (4) terveydenhoitajaa. Samoin kuraattoreita oli heidän haastattelussaan neljä (4). Litteroin haastattelut sanatarkasti puhekielellä pian niiden nauhoittamisen jälkeen. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä 35 sivua.

Haastateltavat saivat keskustella haastatteluissa keskenään melko vapaasti antamistani teemoista. Itse lähinnä toimin kuuntelijana ja tarvittaessa ohjasin keskustelua pyytäen tarkennuksia etukäteen miettimiäni teemoja silmällä pitäen. Näin minä en johdatellut liikaa haastattelua, vaan ryhmä itse nosti esiin itselleen tärkeitä aiheita liittyen ryhmätapaamiseen. Sain haastatteluissa vastauksia kaikkiin ennalta suunnittelemiini teemoihin. Ryhmissä keskustelu on hyvin luontevaa ja antoisaa alun jännityksen mentyä ohi. Liitteessä 5. on esitetty yhteistyön onnistumisesta ja ryhmätapaamisen onnistumisesta sisällön analyysirunko.

8.1 Terveydenhoitajien ja kuraattorien odotukset yhteistyöstä

Olen koonnut yhteistyön onnistumisen elementit yhteen ja laatinut niistä kuvan. Kuvassa 2 esitellään terveydenhoitajien ja kuraattorien odotukset yhteistyöstä. Yhteistyöltä odotettiin luottamusta, sitoutumista ja kuraattorin tunnettuutta. Luottamuksen alakategoriana ovat: Keskinäinen tunteminen ja Työskentelyä edistävä ilmapiiri. Sitoutumisen alakategorioina ovat: Yhteistyöhalukkuus, Myönteisyys, Innostava työtapa. Kuraattorin tunnettuus korostuu Kuraattorin työ näkyväksi -alakategorista.

Kuva 2. Terveydenhoitajien ja kuraattorien odotukset yhteistyöstä

Haastatteluista nousi esille, että terveydenhoitajien ja kuraattorien työ on tärkeää opiskeluhoitotyötä. Kummatkin ammattiryhmät arvostivat toinen toistensa osaamista. Töitä tehdään lasten hyvinvoinnin eteen vain hieman eri näkökulmasta, mutta samalla työmaalla, kuten eräs kuraattoreista totesi. Ennen

näitä 6. luokan ryhmätapaamisia yhteistyö oli ollut melko pinnallista ja vähäistä. Yhteistyötä oli tehty lähinnä pedagogisissa tiimeissä ja joidenkin yksittäisten oppilasasioiden parissa.

Ennen ryhmätapaamisten alkamista kummallakin ammattiryhmällä oli odotuksia yhteistyöstä ja ryhmätapaamisista. Halusin haastatteluissa kartoittaa, minkälaisia odotuksia terveydenhoitajilla ja kuraattoreilla oli yhteistyöhön liittynyt. Odotukset yhteistyöstä olivat olleet saman suuntaisia sekä terveydenhoitajille että kuraattoreilla.

Luottamus ja sitoutuminen ovat monialaisentyön tärkeimpiä edellytyksiä. Luottamuksen täytyy vahvistua, jotta yhdessä työskentelevät osapuolet voivat sitoutua tekemään työtä yhdessä (Järvensivu ym. 2010.) Haastateltavien mukaan keskinäinen tunteminen tulisi lisäämään luottamuksen syntymistä ja syventymistä. Terveydenhoitajat ja kuraattorit halusivat luottaa siihen, että vapaammassa ympäristössä he pystyvät työskentelemään parhaalla mahdollisella tavalla. Haastattelujen perusteella luottamuksen edellytyksiksi nousivat keskinäinen tunteminen ja työskentelyä edistävä ilmapiiri. Seuraavassa on esitetty esimerkki alkuperäisestä kommentista, jossa nousee esille työskentelyä edistävä ilmapiiri.

"Ja sitte se mitä mä aina aattelen siinä oli kiva juttu, et työskennellään tavallaan vapaammin, vapaassa ettei olla luokkatilanteessa tai terveydenhoitajan suljetussa tilassa. Vaan ollaan niinku vapaasti..."(Th3)

Sitoutuminen yhdessä tekemiseen oli erittäin tärkeää, kun työn luonne muuttui itsenäisestä työskentelystä yhdessä työskentelyyn. Sitoutuminen nousi esille haastatteluissa sekä terveydenhoitajien että kuraattorien kesken. Molemmissa ammattiryhmissä haluttiin lähteä tekemään työtä yhdessä myönteisellä asenteella. Haastateltavat nostivat myös esille, että uusi innostava työtapa lisäsi halukkuutta sitoutua yhdessä tekemiseen. Yhdessä tekemisen halukkuudesta haastateltavat käyttivät ilmauksia: *"Kyllä mää ajattelen, että se jollainlailla yhdessä työskennellen myöskin lisää sitä yhteistyötä." (Th4)* ja *" Tämä on mun mielestä loistava tapa virittää tätä yhteistyötä, luontevaa yhteistyötä...." (Kur3)*

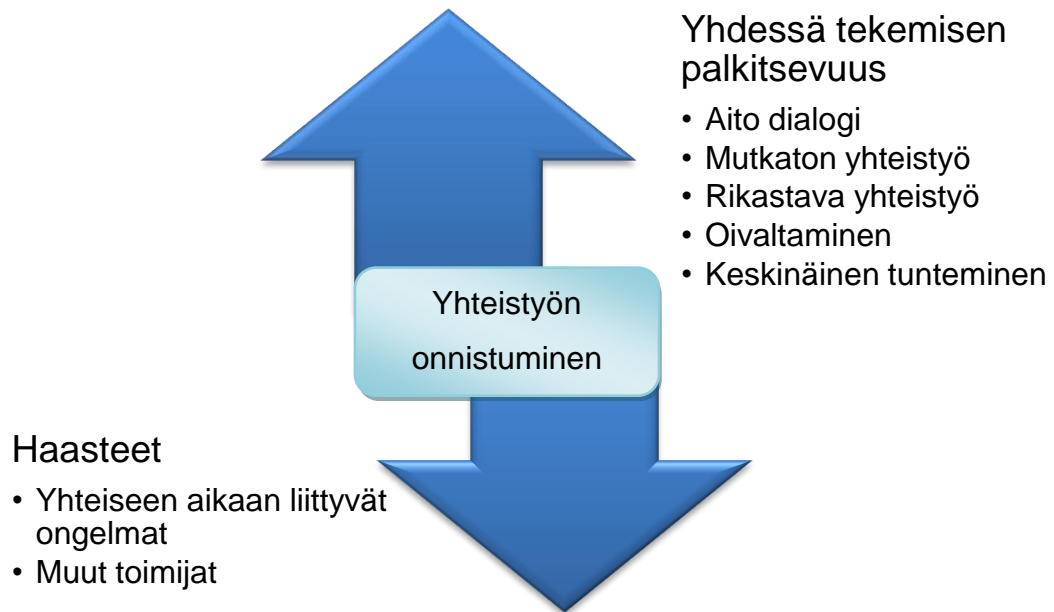
Myönteisyydestä kielivät muun muassa ilmaukset: *"Lähden innolla mukaan"* (Th3) ja *"Niin siis. Aito kiinnostus."* (Kur3).

Ryhmätapaamisesta odotettiin tulevan uusi, pysyvä tapa tehdä työtä. Työn luonne tulisi myös muuttumaan mielenkiintoisemmaksi ryhmätapaamisen myötä. Uudesta innostavasta työtavasta käytettiin ilmauksia: *"...et uudenlainen työtapa ja uudella systeemillä tehdään töitä"* (Th3) ja *"Siis ennakko-odotuksia. Varmaankin siis se, että se onnistuu ja siitä tulee pysyvä työtapa."* (Kur1).'

Suurimmat odotukset ryhmätapaamisista liittyivät kuraattorin työn näkymisen ja tunnettavuuden lisääntymiseen. Erityisesti haastateltavat näkivät tärkeäksi, että viimeistään juuri kuudennella luokalla kuraattori tulisi lapsille tutuksi ja kaikki tietäisivät mitä kuraattori koulussa tekee. Osassa Järvenpään kouluista on sama kuraattori sekä ala- että yläkoulussa. Odotuksena oli, että lasten olisi ryhmätapaamisten jälkeen helpompi hakeutua kuraattorin luo, haastateltavat käyttivät itse ilmaisua "kynnys madaltuu". Haastateltavat odottivat, että kuraattorista tulee terveydenhoitajan rinnalla kouluun turvallinen ja tuttu aikuinen, joka voi kuunnella lapsia heidän iloissaan sekä suruissaan.

8.2 Terveydenhoitajien ja kuraattorien yhteistyön onnistuminen

Terveydenhoitajien ja kuraattorien odotusten lisäksi olin kiinnostunut saamaan haastattelujen avulla selville kuinka loppujen lopuksi yhteistyö oli onnistunut. Yhteistyön onnistumisessa nousi esille yhteistyön palkitsevuus ja toisaalta myös haasteet, jotka vaikeuttivat yhteistyötä. Kuvaan 3. on koottu yhteistyön onnistumiseen vaikuttavat tekijät: yhdessä tekemisen palkitsevuus ja haasteet.

Kuva 3. Terveystenhoitajan ja kuraattorin yhteistyön onnistuminen

Terveystenhoitajat ja kuraattorit näkivät yhteistyön olevan mutkatonta ja omaa työtä rikastavaa. Mutkaton yhteistyö merkitsi sujuvaa ja saumatonta asioista keskustelua ja ryhmätyöskentelyä. Yksi terveystenhoitajista kuvasi mutkatonta ja sujuvaa yhteistyötä seuraavasti:

"Must oli kiva huomata se, et kun toisen kanssa teki, niin... kun esimerkiksi ite selitti jostain asiasta niin sitte, kun lopetti niin saatto kuraattori ottaa siit ihan samast asiast ja jatkaa siitä sit jotain enemmin. Monta kertaa oli sillein, et ryhmän jälkeen juteltiin vaan, et oli tosi kiva, et jos itel tuli vaik joku ajatuskatkos niin toinen jatko siit sitten heti." (Th2)

Samansuuntaisia kommentteja tuli kaikilta terveystenhoitajilta ja kuraattoreilta. He ilmaisivat olleensa tyytyväisiä, että yhteistyö oli saumatonta ja toiseen saattoi luottaa, jos vaikka itselle oli tullut ajatukseen katkos. Aivan kuten edellisessä esimerkissäkin käy ilmi.

Rikastava yhteistyö merkitsi, että oli kivaa tehdä työtä toisen eri ammattikuntaa olevan henkilön kanssa. Tästä oli myös hyötyä omaan työhön, koska itselleen

sai jotain uusia ajatuksia omaan tekemiseen eli tapahtui oivaltaminen. Oivaltamista oli myös se, että havaittiin ryhmätapaamisen muuttavan omia työskentelytapoja. Helsilä (2009) on myös tuonut esille, että toisen työstä oppiminen vahvistaa omaa oppimista (Helsilä 2009, 81-82).

Haastattelujen mukaan yhdessä tekemisessä palkitsevaa oli aito dialogi. Aito ja rehellinen dialogi vaatii kuitenkin keskinäistä tuntemista. Ennen aitoa dialogia ja keskinäistä tuntemista täytyy saavuttaa yhteinen luottamus, jota Järvensivu ym. (2010) omassa tutkimuksessaan korostavat (Järvensivu ym. 2010). Haastateltavat ilmaisivat keskinäistä tuntemista ja dialogia seuraavasti:

"Me sillo alkuun kyllä yhdessä mietittiin, että kumpi ottaa päävastuun jostakin tietystä kokonaisuudesta siitä mutta, sellaista dialogiahan me kyllä käydään siinä koko ajan ja mun se on mielestä kauheen kiva, kun sitä on jo tehny jonkin aikaa niin siihen tullu ihan semmoset selkeet rakenteet." (Th4)

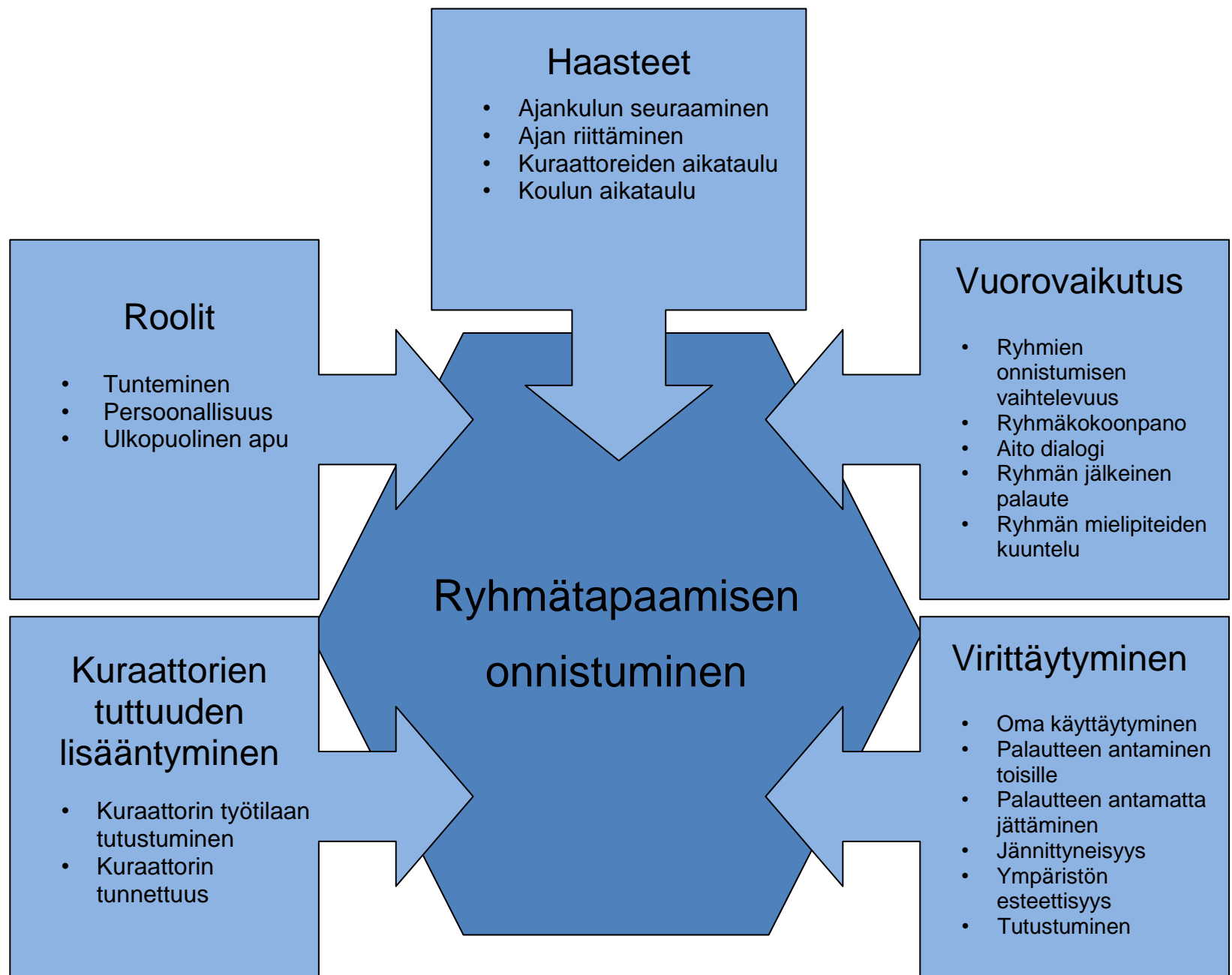
"Mun mielestä se vaatiikin sitä et sä vähän tunnet jokaista ehkä ja haistelet ilmaa, Sit ku se yhteistyö parani, kun melkein jo alettiin ymmärtämään toisen ilmeestä jo missä mennään tai muutamasta sanasta, niin osas jatkaa." (Th3)

Useimmiten ihmisten väliseen yhteistyöhön liittyy myös jonkinlaisia haasteita. Terveystenhoitajat ja kuraattorit ovat tuoneet haastatteluissa esille ryhmätapaamiseen liittyviä haasteita. Haasteina nähtiin yhteiseen aikaan liittyvät ongelmat. Tällä tarkoitettiin, että oli haasteellista löytää sopivaa yhteistä aikaa ryhmätapaamisten pitämiseen. Toisaalta myös muut toimijat aiheuttivat haasteita, joita tässä tapauksessa olivat koulujen opettajat. Koulussa toimiessaan terveydenhoitajien ja kuraattorien tuli ottaa huomioon myös opettajat ja luokan aikataulut. Haastatteluissa tuli ilmi, että joissakin kouluissa yhteistyö opettajien kanssa oli osoittautunut varsin haasteelliseksi.

8.3 Ryhmätapaamisten onnistuminen

Ryhmätapaamisten onnistumisen kokemukset nousivat selvästi haastatteluissa keskeisimmiksi teemoiksi ja niitä esitellään kuvassa 4.

Kuva 4. Ryhmätapaamisen onnistumisen tekijät

Haastateltavat innostuivat puhumaan ryhmätapaamisen onnistumisesta keskenään hyvinkin runsaasti. Luokittelin ryhmätapaamisen onnistumisen kokemukset viiteen yläkategoriaan. Ryhmätapaamiset onnistumiseen olivat vaikuttaneet haastateltavien mukaan vuorovaikutus, virittäytyminen, kuraattorin tuttuuden lisääntyminen ja roolit. Vastapuolena onnistumiselle oli myös omat haasteensa.

Vuorovaikutus nousi tärkeään rooliin ryhmätapaamisissa. Johnsonin ja Johnsonin (1997) sekä Erkon ja Hannukkalan (2013) mukaan vuorovaikutus on keskeinen tekijä ryhmätilanteiden onnistumisessa (Johnson & Johnson 1997, 487-488; Erko & Hannukkala 2013, 18-19). Haastatteluissani kaikkien haastateltavien mielestä ryhmään osallistuvien oppilaiden tarpeisiin vastaaminen ja niiden kuunteleminen oli tärkeintä ryhmän onnistumiselle. Ammatillaiset toimivat ryhmässä lähinnä ohjaamassa keskustelua.

*" Kyl mä oon samaa mieltä, kyl mä aattelen niinku ryhmä eellä"
(Kur2)*

"Joo se on aika tärkeä mun mielestä, että haistelee sitä ilmaa siellä. Et ei puhu ihan sillä vanhalla kaavalla, mitä on tehny, vaan ryhmän mukaan. Ryhmän tarpeisiin vastaaminen." (Th3)

"Jos me ajatellaan, et tää on tavallaan semmoinen vertaisryhmä, niin meidänhän pitäis vaan ohjailta tätä niinku jotenkin. Ja antaa sen ryhmän tuottaa sieltä mahdollisimman paljon sitä sisältöä." (Th4)

"Ja sitten se, et sen sais oppilaitten suusta keskustelevalksi, et se ei ois sillälailla aikuisjohtoista vaan ne ite sit komppaa toisiansa ja aasinsilta johonkin muuhun... niinku sanoit ryhmä edellä." (Kur1)

Ryhmäkokoontamisella oli myös suuri vaikutus ryhmän jäsenten väliseen vuorovaikutukseen. Mikäli samaan ryhmään oli osunut hyvät kaverukset, etenkin tyttöryhmissä, ei koko ryhmän vuorovaikutus välttämättä toiminut parhaalla mahdollisella tavalla. Ryhmien muodostaminen vaikutti suuresti

ryhmän onnistumiseen. Ryhmät olivat vuorovaikutukseltaan hyvin erilaisia. Välillä oli hyvin hiljaisia ryhmiä ja sitten puolestaan jotkut ryhmät olivat puheliaampia. Ryhmien onnistuminen oli vaihtelevaa ja tämä näkyi selvästi keskinäisessä vuorovaikutuksessa.

Pääsääntöisesti ryhmätapaamiset onnistuivat hyvin. Oppilaiden ja ammattilaisten välille syntyi aitoa dialogia. Yhdessä koulussa oli kokeiltu palautteen antamista opettajalle ryhmätapaamisen jälkeen. Palaute opettajalle ei ollut koskettanut mitään yksittäistä oppilasta tai tiettyä ryhmään, vaan terveydenhoitaja ja kuraattori olivat kertoneet yleisesti mitä oli käsitelty ja millainen tunnelma ryhmässä oli vallinnut.

Virittäytyminen vaikutti osaltaan ryhmätapaamisten onnistumiseen. Erityisesti ryhmätapaamisissa tuli huomioida terveydenhoitajien ja kuraattorien mielestä ympäristö, jossa tapaamiset pidettiin. Ympäristön tuli olla rauhallinen ja luokkatilaa vapaampi. Tilassa tunnelma piti saada rentouttavaksi ja vapaaksi. Monessa koulussa ryhmätapaamiset pidettiin kuraattorin työtilassa ja niissä istuttiin lattialla. Omissa tutkimuksissaan Johnson ja Johnson (1997) ovat myös korostaneet ympäristön merkitystä sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa. Heidän mukaan ryhmän jäsenten tuli istua lähekkäin ympyrämuodostelmassa. Ryhmän jäsenten välillä ei tulisi olla pöytiä. Tilan tulisi olla miellyttävä ja mukava. (Johnson & Johnson 1997, 481.)

Haasteltavat kertoivat oman käyttäytymisensä vaikuttaneen ryhmätapaamisten onnistumiseen. Mikäli oma mieliala oli ärtynyt tai käyttäytyminen oli jollakin lailla rauhatonta, oppilaat vaistosivat tämän ja ryhmän onnistuminen kärsi. Ryhmän jäsenet saattoivat muuttua levottomiksi tai heidän käyttäytymisestään aisti ohjaajien mielentilan jollakin muulla tavalla.

Haastateltavien mukaan oppilaat, jotka olivat olleet ryhmätapaamisessa, olivat virittäneet toisia oppilaita ryhmätapaamisiin antamalla palautteena omia kokemuksiaan ryhmätapaamisesta. Toisaalta joissakin kouluissa oppilaat olivat jättäneet kertomatta kavereilleen, mitä ryhmätapaamisissa tapahtui.

Tätä valmiiksi suunniteltua ryhmätapaamisen toimintamallia haastateltavat pitivät erittäin hyvänä. Valmis malli ohjasi hyvin myös uusia työntekijöitä

ryhmätapaamisen pitämisessä. Haastateltavien mielestä valmiissa mallissa oli hyvin otettu huomioon, että ryhmäläiset tuli saada virittäytymään tapaamisessa tunnelmaan. Tätä varten tapaamisten alussa ryhmän jäsenet esittelivät itsensä ja keskusteltiin yleisesti mitkä asiat tuottivat hyvää mieltä.

Erilaiset roolit vaikuttivat ryhmätapaamisten onnistumiseen merkittävästi. Opettajilla oli tärkeä tehtävä muodostaa ryhmätapaamisiin ryhmät. Näin tapaamisilla oli parhaat mahdollisuudet onnistua, opettajien tuntiessa oppilaansa parhaiten. Ryhmään osallistuvien lasten persoona näyttäytyi terveydenhoitajalle ja kuraattorille erilaisena kuin normaalisti yksilötapaamisissa. Osa lapsista käyttäytyivät haastateltavien mukaan hyvinkin eritavalla ryhmässä kuin kahdenkeskisissä tapaamisissa. Kuraattoreiden mielestä onnistumiseen vaikuttavina tekijöitä oli, että pääsääntöisesti terveydenhoitajat tunsivat lapset jo ennakkoon. Tällöin lapsi voitiin ottaa paremmin huomioon myös ryhmätapaamisessa. Tunnettaessa ryhmän jäsenet, tarvittaessa voitiin myös esille juuri sille ryhmälle tärkeitä keskustelun aiheita.

Yhdessä tekemiseen liittyy omat haasteensa, kuten jo aikaisemmin on todettu. Ryhmätapaamisen onnistumisessa haasteina olivat ajankulun seuraamisen, ajan riittäminen, kuraattoreiden aikataulua ja koulun aikataulu. Terveydenhoitajat seurasivat ryhmätapaamisissa ajankulkua toimimalla omien sanojensa mukaan "kellokallena". Lähes kaikki haastateltava totesivat, että 45 minuuttia oli ryhmätapaamiselle liian lyhyt aika. Monissa ryhmissä oli otettu tähän päälle vielä välituntikin käyttöön.

Terveydenhoitajat arvostivat kuraattorien työpanosta tiedostaen, että kuraattorit joutuvat käyttämään ryhmätapaamisiin paljon työaika. Toisaalta kuraattorit itse totesit ryhmätapaamisten kuitenkin olevan tärkeitä, eivätkä he missään nimessä jättäisi ryhmätapaamisia pitämättä ajan käytöllisistä syistä. Kuraattoreiden mielestä ryhmätapaamiset olivat tärkeää ennalta ehkäisevää työtä vaikka, aikatauluttaminen olikin haasteellista. Koska ryhmätapaamiset pidettiin koulupäivän aikana, asetti koulutyön aikataulut oman haasteensa onnistumiselle. Aikataulut tuli sovittaa hyvin opettajien kanssa ja silti koulun puolelta saattoi tulla yllättäviä muutoksia, jotka hankaloittivat ryhmien pitämistä.

Jo odotuksista nousi esille, että ryhmätapaamisilla haluttiin tehdä kuraattorin työtä tunnetuksi. Haastateltavien mielestä tässä onnistuttiin. Ryhmätapaamiset pidettiin pääsääntöisesti kuraattoreiden työhuoneissa. Näin kuraattoreiden työtila tuli oppilaille tutuksi ja heidän oli myöhemmin helpompaa tulla uudelleen kuraattorin luo. Tietysti työtilan lisäksi itse kuraattori tuli henkilönä tutuksi lapsille. Kuraattorit kommentoivat omaa tunnettuuttaan näin:

"Sit se kuraattori on, ku ei ne tavallaan ees kaikki tiedä mitä se tekee ja pitää olla tosi, tosi paha tilanne, et sit mä joudun sinne, kun päinvastoin ovet on auki sä pääset. Tää on vapaaehtoista, mä oon sun tukihenkilö, mä oon sun puolella, niinku että rinnallakulkija. Et just se tuttuus on varmaan ainakin mikä mulla on ollu se, että loistavaa." (Kur1)

"Niin kyl se on varmaan sellainen selkee, niin kuin näkyvin onnistuminen, et kynnyks madaltuu. Ollaan vähintään moikkauskavereita." (Kur4)

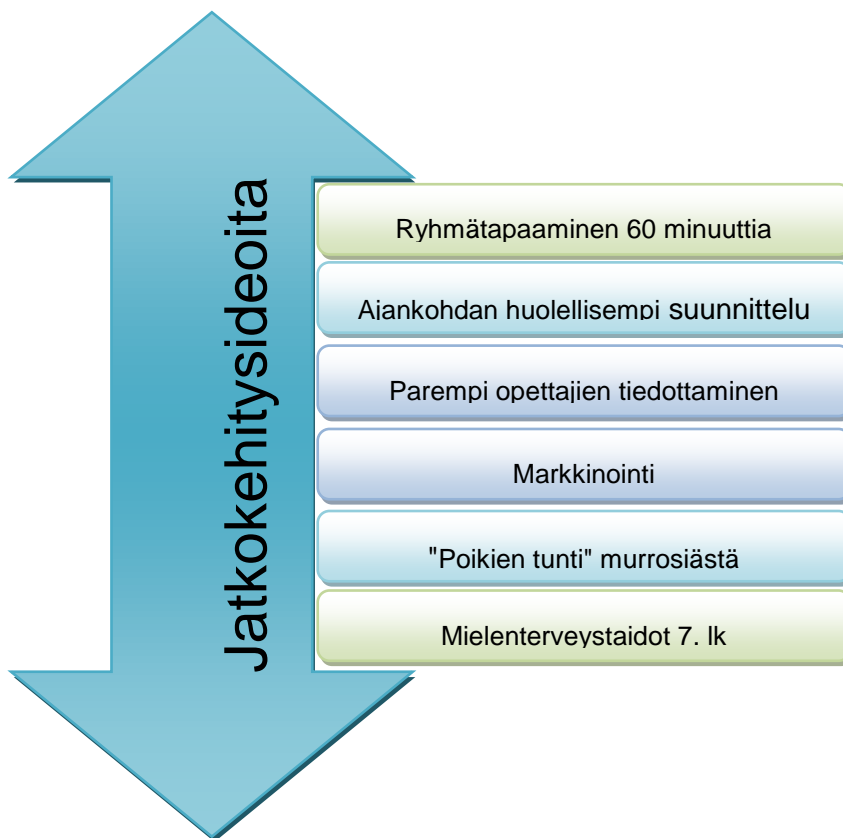
Tähän opinnäytetyöhön en kerännyt kokemuksia oppilailta. Halusin kuitenkin saada selville, miten ammattilaisten mielestä oppilaat olivat ryhmätapaamisiin suhtautuneet. Terveystoimijat ja kuraattorit olivat saaneet oppilailta melko vähän suoraa palautetta. Oppilaat olivat suhtautuneet ryhmätapaamisiin myönteisesti ja avoimesti. Oppilaissa oli myös havaittavissa epämääräisiä odotuksia, kuten jännitystä, vaihtelevia mielikuvia ja ennakkokeskustelua ryhmätapaamisesta.

Palaute, jota oppilailta oli saatu oli ollut myönteistä. Haastateltavien mukaan oppilaista oli ollut havaittavissa innostuneisuus ja ryhmiin oltiin tultu iloisena ja uteliaana. Esimerkkinä ote haastattelusta: *"Mutta tota kyllähän se semmoinen innostus näkyy. Et harvoin on sellaisia ryhmiä, joita ei niinku oikeen kiinnostaa tää asia." (Th4)* Osa oppilaista oli tullut kyselemään omaa vuoroaan päästä ryhmätapaamiseen. *"Ja jotenkin tarkkaa oli se et sitku jotkuu oli jo päässy, ni tuli se kysely, et koska on meidän vuoro ja koska on meidän vuoro." (Kur2)* *"Ne oli aivan innosta siihen, et onk nyt jo meidän vuoro, onks meillä ens viikolla, ne kävi jo kysymässä monta kertaa." (Th3)*

Haastateltavien mielestä kaikki ryhmätapaamisessa käsiteltävät aihealueet olivat hyviä ja tärkeitä. Sekä terveydenhoitajien että kuraattorien mielestä mitään aihealuetta ei voi jättää tapaamisista pois. Mitään yksittäistä aihealuetta ei myöskään pystynyt nostamaan haastateltavien mielestä tärkeimmäksi aihealueeksi. Aihealueen tärkeys oli vaihdellut ryhmästä toiseen. Ammattilaiset olivat katsoneet tärkeäksi käsitellä kunkin ryhmän kanssa sitä aihealuetta enemmän, mistä oppilaat kokivat tarvetta keskustella runsaammin. Rentoutus, turvataidot ja tunteet olivat kuitenkin haastateltavien mielestä pääsääntöisesti ne aihealueet, joista lapset olivat eniten pitäneet. Mitään aihealuetta ei kuitenkaan pystynyt nostamaan toista tärkeämmäksi. Myöskään itsestä huolehtiminen tai ihmissuhteet eivät olleet haastateltavien mielestä vähemmän tärkeitä aihealueita, vaan jokaisella oli paikkansa ryhmätapaamisessa.

8.4 Ryhmien jatkokehitysideoita

Pyysin haastateltavia esittämään toiveita, kuinka ryhmätapaamista voitaisiin vielä kehittää toimimaan entistä paremmiksi. Kuvaan 5. olen kerännyt terveydenhoitajien ja kuraattorien esille tuomia jatkokehitysideoita. Jatkokehitysideoiksi ehdotettiin 60 minuutin ryhmätapaamista, ajankohdan huolellisempaa suunnittelua, entistä parempaa opettajien tiedottamista, markkinointia, "poikien tunti" murrosiästä ja mielenterveystaidot 7. luokalle.

Kuva 5. Ryhmien jatkokehitysideoita

Sekä terveydenhoitajat ja kuraattorit olivat jo ryhmätapaamisen onnistumista miettiessään päätyneet siihen, että ryhmätapaamiseen varattu aika eli 45 minuuttia oli liian lyhyt. Molemmissa haastatteluryhmissä ehdotettiin uudeksi ryhmätapaamisen pituudeksi 60 minuuttia. Jotkut miettivät, että riittääkö edes yksi tunti ryhmätapaamiselle, mutta päätyivät kuitenkin siihen, että johonkin raja on vedettävä. Haastateltavien mielestä ryhmätapaamisten aihealueita ei kannata lisätä ja aihealueet tuntuivat sopivilta ja tärkeiltä. Kuraattorit keskustelivat, että opettajille tiedotettaisiin vielä ryhmätapaamisten aihealueista ja heidän kanssaan käytäisiin keskustelua yleisellä tasolla, siitä mitä ryhmissä oli keskusteltu. Näin opettaja voisivat halutessaan vielä jatkaa aiheen käsittelyä luokassa.

Jatkossa ryhmätapaamisten pitämisen ajankohtaa tulisi haastateltavien mukaan suunnitella entistä tarkemmin ja aikaisemmin. Osa haastateltavista halusi

sijoittaa ryhmätapaamisia koko lukuvuodelle. Toisaalta myös osa halusi, että ryhmätapaamiset pidettiin mahdollisimman lähellä toisiaan vuoden vaihteen tienoilla. Koska kuraattoreilla on useita kouluja, he toivoivat entistä enemmän suunnittelua juuri aikataulujen yhteen sovittamiseen. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että jokaisen työparin tulee itse saada suunnitella itselleen sopivat ajankohdat. Ajankohdan suunnittelussa tulisi kuitenkin ottaa huomioon koulun arki. Yksi kuraattoreista pohti aikataulutusta seuraavasti:

*"Suurinpiirtein keväällä, että mitä on ajateltu ens syksyyn laittaa käyntiin, ketä tarkastaa ja koska on kutoset ja silleesti yrittää ennakoita myös omaa kalenteria sitten. Okei varataan sit tossa toi joulukuu, vaikka niinku näille. Vaatii tietysti vuoropuhelua, kyllä."
(Kur1)*

Kummassakaan haastattelussa ei haluttu, että ryhmätapaamiseen lisättäisiin uusia aihealueita tai poistettaisiin olemassa olevia aihealueita. Yksi terveydenhoitajista kommentoi ryhmätapaamisen toimintamallia näin: "—Mun mielestä tää on niin hyvä malli." (Th4). Sekä terveydenhoitajien että kuraattorien mielestä ryhmätapaamisen toimintamallia voisi markkinoida myös Järvenpään ulkopuolelle kouluterveydenhuollon käyttöön. Terveydenhoitajat olivat jo kertoneet toimintamallista Hyvinkään sairaalan ja terveystieteiden alueiden terveydenhoitajien yhteisessä kokouksessa.

Keski-Uudenmaan alueella on myös kuraattorien yhteistyötapaamisia. Kuraattorit eivät haastateltavien mukaan olleet omassa verkostossaan kertoneet ryhmätapaamisen toimintamallista. Asian noustessa esille kuraattorit kommentoivat asiaa näin: "*Niissä vois muuten. Niis ei oo taidettu puhuakaan.*" (Kur3) "*Mei pitää joku terkkari arpoo mukaan sit.*" (Kur4) Terveydenhoitajille tuli myös haastatteluissa mieleen, että kouluterveyspäiville he voisivat tehdä posterin tai markkinoida ryhmätapaamisen toimintamallia siellä jotenkin muuten.

Ryhmätapaamisen lisäksi terveydenhoitajat esittivät ehdotuksen, että 5. tai 6. luokalla pojille pidettäisiin erillinen oppitunti murrosiän tuomista muutoksista kasvuun ja kehitykseen. Tytöille Järvenpäässä pidetään jo vastaava oppitunti 4. luokalla. Tällä hetkellä poikien seksuaalikasvatus on ollut lähinnä biologian

oppituntien varassa. Terveydenhoitajat miettivät, että " *Pojille pitäis vielä kehittää kyllä joku. Se ois tosi tärkeä, että meillä olis joku pojille pitävä.... Et se on kehittämisehdotus on se sit kuka tahansa tai ostetaan jostain se.*" (Th3) Parhaillaan Järvenpään yläkoulujen 7. luokan oppilaille ollaan kehittämässä myös mielenterveystaitoja tukevaa terveystiedon oppituntia. Oppituntia ollaan kehittämässä terveydenhoitajien, kuraattorien ja terveystiedon opettajien yhteistyönä. Oppitunti täydentää haastateltavien mielestä tätä 6. luokalla pidettävää ryhmätapaamista.

9 Johtopäätökset ja pohdinta

Työelämä on jatkuvassa muutostilassa ja sitä halutaan kehittää entistä toimivammaksi. Kehittämistoiminnassa on tyypillisesti mukana useampia aktiivisia toimijoita mahdollisesti myös useammalta eri toimialalta. Yhdessä he muodostavat näkemyksensä kehityksen kohteena olevaan asiaan. Kehittämisen tuloksena syntyy yleensä konkreettista toimintaa, uusia palvelumalleja tai uutta osaamista. Asiantuntija-ammattit, kuten esimerkiksi terveydenhoitajan työ, vaativat jatkuvaa työn kehittämistä. Kehittäminen voi koskettaa yksittäistä työntekijää tai koko työyhteisöä. (Toikko & Rantanen 2009, 10, 16-17.)

Sosiaali- ja terveystalalla tehdään yhä useammin yhteistyötä jonkin toisen toimialan kanssa (Järvensivu ym. 2010, 9-10). Oppilaitoksissa monialainen yhdessä toimiminen ja työmuotojen kehittäminen on tänä päivänä lähes välttämättömyys. Jotta opiskeluhuoltotyössä löydetään lapsille ja heidän perheilleen soveltuvia tukitoimia, vaatii se asiantuntijoilta kehittämismyönteisyyttä ja hyviä yhteistyötaitoja.

Lait ja asetukset velvoittavat pitkälti opiskeluhuollon palveluiden toteuttamista. Tämä asettaa omat haasteensa palveluiden kehittämiselle. Ihminen on pääsääntöisesti luova olento, kunhan vain päästää luovuuden valloilleen. Yhdistettäessä usean ihmisen luovuus voi syntyä aivan uudenlaisia ennen näkemättömiä ideoita. Monialainen yhteistyö tuo luovaan työskentelyyn vielä oman lisärikkauden, kun usean eri ammattihenkilön työpanos yhdistetään. Tällöin jokainen voi oppia itsestään ja toisesta ihmisestä jotain uutta ja rikastuttaa näin omaa työtään. Toisen ihmisen kanssa työskentely on

voimavara, jota tulisi hyödyntää tässä muuttuvassa yhteiskunnassa entistä enemmän.

Kouluterveydenhuollon ryhmätapaamista haluttiin Järvenpäässä lähteä kehittämään, koska työmuotoihin ja menetelmiin haluttiin muutoksia. Asetuksen 380/2009 myötä terveydenhoitajan työ on muuttunut ja tarkastusten määrä lisääntynyt. Tämä on aiheuttanut painetta aikatauluihin tarkastuksia tehtäessä. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen ja ongelmien ennaltaehkäisy on jatkuvasti ollut tärkeä osa työtä, jota edelleen haluttiin korostaa uusia työmuotoja kehitettäessä. Työtä haluttiin myös kehittää Järvenpään kaupungin strategian mukaisesti. Strategissa nouseekin painopisteeksi lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittäminen ja tuen oikea-aikaisuus (Järvenpään kaupunki 2015b).

Ryhmätapaamisen toimintamalli tukee strategian toteutumista kouluterveydenhuollossa ja se on toimintana taloudellista. Lasten mielenterveystaitoja voidaan vahvistaa ryhmätapaamisten avulla ja näin ollen tukea lasten hyvää kasvua ja oppimista sekä ehkäistä syrjäytymisen uhkaa. Ryhmätapaamisessa korostuu osallisuus, yhteisöllisyys ja lasten oma aktiivisuus toimia ryhmässä. Järvenpään kaupungin arvot näkyvät näin ollen ryhmätapaamisen toimintamallissa (Järvenpään kaupunki 2015b). Yhtälaillla ryhmätapaamisessa nousevat esille myös WHO:n arvot mielenterveydestä ja Terveys 2015 -ohjelman tavoitteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamisesta (WHO 2013; STM 2001).

Tämän opinnäytetyön ensimmäisenä kehittämistehtävänä oli kuvata Järvenpään kouluterveydenhuollossa käytössä oleva 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamalli. Ennen ryhmätapaamisen toimintamallin kuvausta perehdyin aiheetta käsittelevään kirjallisuuteen, joista sain teoriapohjaa kehittämistyön kuvaukseen. Aikaisempia tieteellisiä tutkimustuloksia ryhmämuotoisista terveystarkastuksista ei juurikaan löytynyt.

Neuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa on käytetty jonkin verran ryhmäinterventiota työtapana. Ryhmämuotoisista interventioista ja verkostotyöstä oli saatavilla tutkimuksia. Hain tähän opinnäytetyöhön

tarkasteltavaksi niistä muutamia. Aikaisemmat tutkimukset tukevat ryhmämuotoisten palveluiden kehittämistä. Ryhmämuotoisten palveluiden avulla saadaan mukaan ryhmän antama vertaistuki, ks. Haaranen (2012) ja Taulu (2010). Ryhmätapaamisen toimintamallin kuvauksessa käytin apunani ryhmätapaamisen suunnitteluvaiheessa laatimiani dokumentteja. Ryhmätapaamisen toimintamallin kuvaus mahdollistaa toimintamallin siirtämisen ja toteuttamisen minkä tahansa paikkakunnan kouluterveydenhuoltoon.

Opinnäytetyön toisessa vaiheessa haastattelin terveydenhoitajat ja kuraattorit ryhmähaastattelulla. Näin sain heiltä vastauksia ryhmätapaamisen toimintamalliin liittyvistä kokemuksista. Haastateltavat joutuivat muistelemaan niin alkuvaiheen odotuksia, kuin itse ryhmätapaamisten onnistumista. Ensimmäisistä ryhmätapaamisista oli kulunut jo lähes 1,5 vuotta, joten en saanut haastateltavilta paljon vastauksia odotuksista yhteistyön sujumisessa. Mielestäni se, että odotuksista kertyi vain vähän aineistoa, riitti kuitenkin saamaan selville mitä terveydenhoitajat ja kuraattorit yhteistyöltä olivat odottaneet.

Suurimmat odotukset kohdistuivat siihen, että ryhmätapaamiset lisääisivät kahden opiskeluhuollossa toimivan ammattilaisen yhteistyötä eli tapahtuisi sitoutumista ja kuraattorin työ tulisi näkyvämmäksi ja tutummaksi oppilaille. Haastateltavien mukaan odotuksille saatiin vastinetta ryhmätapaamisen toimintamallin vakiintuessa pysyväksi toiminnaksi Järvenpään kouluterveydenhuollossa. Kuraattorit ovat myös ryhmätapaamisten myötä tulleet näkyvämpään rooliin opiskeluhuollossa ja tutuiksi 6. luokkalaisten parissa. Nähtiin, että tulevaisuudessa tämä tulisi varmasti entisestään alentamaan kynnystä lähestyä kuraattoria ennen ongelmien syntymistä tai pahenemista.

Kokemukset ryhmätapaamisten onnistumisesta olivat pääsääntöisesti olleet myönteisiä. Ainoiksi haasteeksi onnistumiselle nähtiin aikataulujen yhteensovittaminen niin kuraattoreiden, kuin koulun kohdalla ja ryhmätapaamiselle varatun ajan riittäminen. Haasteista ryhmätapaamiselle varatun ajan riittämiseksi ehdotettiin ajan pidentämistä yhteen tuntiin. Vaikka

aikataulujen yhteensovittaminen koettiin erityisen haasteelliseksi ei sen kuitenkaan nähty estävän itse ryhmätapaamisten onnistumista. Haastateltavien mielestä aikataulun suunnittelu vain piti aloittaa jatkossa huomattavasti aikaisemmin ja se tuli tehdä huolellisemmin ottaen huomioon kunkin työntekijän omat aikataulut.

Haastatteluista nousi esiin, että erityinen onnistumisen kokemus ryhmätapaamisilla oli ollut kuraattorien tuttuuden lisääntymisessä. Kuraattorit olivat ryhmätapaamisten myötä tulleet tutuiksi kuudesluokkalaisille ja myös heidän työhuone oli näiden tapaamisten jälkeen lasten tiedossa. Monet oppilaat eivät ennen ryhmätapaamisia olleet tienneet kuraattorin työnkuvaa tai edes kuka oman koulun kuraattori on. Haastateltavat korostivat puheissaan, että lasten kynnys tulla juttelemaan kuraattorille oli ryhmätapaamisten myötä madaltunut. Ne ikään kuin toimivat kuraattorien markkinointikanavana. Positiivisena tämä asia nähtiin varsinkin sen vuoksi, että yläasteelle siirtyessä murrosikä voisi tuoda mukanaan haasteita, joihin lapset voisivat hakea apua ja tukea juuri kuraattorilta.

Terveystieteiden ja kuraattorien mielestä lapset ja vanhemmat mieltävät kuraattorin palvelut usein vain ongelmatilanteiden selvittämiseen. Järvenpäässä haluttiin lasten ja nuorten oppivan tietämään, että kuraattorin palveluihin voi hakeutua jo ennen ongelmien syntymistä. Vaikka ryhmätapaamiset veivät paljon kuraattoreiden työaika, kuraattorit näkivät ryhmätapaamisten kuitenkin olevan kuitenkin hyödyllisiä. Ryhmätapaamisten avulla kuraattorit tapasivat koko ikäluokan.

Järvenpään 6. luokkalaisten ryhmätapaamisen toimintamallin kehittämisen taustalla oli ollut ajatus vahvistaa lasten mielen hyvinvointia tukevia tekijöitä strategian mukaisesti. Terveystieteiden ja kuraattorien mielestä toimintamalli oli toimiva ja se soveltuisi käytettäväksi myös Järvenpään ulkopuolella. Toimintamallissa korostui ennaltaehkäisevä työote ja se vastasi myös oppilas- ja opiskeluhuollon 1.8.2014 muuttuneeseen lainsäädäntöön (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013).

Terveystarkastuksien kehittämisen taustalla oli ollut suuri tarve kehittää terveystarkastuksia myös olemassa olevien resurssien riittämiseksi. Ryhmätapaamisessa terveydenhoitajan työaika käytettiin tehokkaasti. Terveydenhoitajien resursseja ja työaika säästyivät ryhmätapaamisten ansiosta. Tekijöidensä mielestä 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamalli oli taloudellisesti kannattavaa toimintaa.

Lasten ja nuorten terveyden edistämiseen panostetaan nyt ja tulevaisuudessa yhä enenevästi. Erilaisilla hankkeilla ja hyvinvointiohjelmilla tuetaan tätä työtä. Ilman hyvää ja aitoa yhteistyötä ei kuitenkaan synny tulosta. Huoli lasten tulevaisuudesta on yhteinen sekä vanhemmilla, päättäjillä, kasvatusta ja terveysalan ammattilaisilla että monilla muilla. Yhdistämällä eritoimijoiden tekemä työ ja voimat, voidaan lasten ympärille luoda turvaverkko, jonka suojissa on hyvä kasvaa ja kehittyä vastuuntuntoiseksi aikuiseksi.

Turvaverkon lisäksi lapsi tarvitsee tietoa mielen hyvinvointia tukevista taidoista. Mielen terveystaitoja tulisi opettaa niin kotona, kouluissa kuin muissakin yhteisöissä. Ryhmätapaamisen toimintamalli on yhdenlainen tapa vahvistaa lapsen tietoja ja taitoja mielenterveydestä vertaistuen avulla. Toimintamallin avulla saadaan lapset keskenään aikuisen ohjauksessa pohtimaan omaan mielenterveyteensä vaikuttavia tekijöitä. Tämä auttaa vahvistamaan lapsen kykyä ihmissuhteiden, tunteiden ja turvataitojen hallinnassa.

Terveydenhoitajien keskuudessa Järvenpäässä oltiin nähty luonnollisena ottaa työn suunnitteluun ja kehittämiseen mukaan joku opiskeluhuollon toimijoista. Kuraattorit olivat päätyneet yhteistyökumppaneiksi, koska heillä nähtiin olevan annettavaa juuri 6. luokan oppilaiden ryhmätapaamisissa. Oppilaat ovat 6. luokalla murrosiän kynnyksellä ja tarvitsevat ympärilleen erityisesti turvallisia ja luotettavia aikuisia, ks. Dunderfelt (2011) ja Turunen (2005). Näin lasten ympärille oppilaitoksissa saadaan luotua yksi turvaverkon osanen.

Mielestäni olen onnistunut saamaan vastauksia opinnäytetyöni kehittämistehtäviin. Tämän opinnäytetyön avulla voidaan tehdä ryhmätapaamisen toimintamallia tunnetuksi. Terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemusten ja kehittämissuositusten avulla auttavat puolestaan 6. luokan

ryhmätapaamista kehittämistä entistä toimivammiksi. Olen koonnut opinnäytetyön omat ehdotukseni jatkotutkimusaiheiksi ja ryhmätapaamisten kehittämiseen. Opinnäytetyön avulla ryhmätapaamisen toimintamallia on mahdollista siirtää kouluterveydenhuollon käyttöön myös muualle.

Ryhmätapaamisen toimintamallin kuvausta voidaan käyttää osoittamaan Järvenpään kaupungin päättäjille, että kouluterveydenhuollossa tehdään kaupungin strategiaa edistävää kehittämistyötä. Kunnia tästä kehittämistyöstä kuuluu kaikille Järvenpää kaupungin kouluterveydenhoitajille ja -kuraattoreille. Maailma ympärillämme muuttuu jatkuvasti. Muuttuva maailma edellyttää myös kehittämään palveluja muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Kuten Haaranen (2012) on omassa tutkimuksessaan tuonut ja esille. Järvenpään kouluterveydenhuollon ryhmätapaamisen toimintamalli on hyvä osoitus siitä, että opiskeluhuoltoa halutaan kehittää vastaamaan muuttuvia tarpeita.

Ryhmätapaamisen toimintamallin suunnittelussa ovat yhdistyneet luovuus, rohkeus ja monialainen yhteistyö. Näin voitiin saavuttaa jotain Järvenpäässä ennen näkemätöntä. Vieläpä niin, että siitä saatiin kouluterveydenhuoltoon uusi pysyvä toimintatapa ennaltaehkäisevään terveydenhuoltotyöhön, kuten oli toivottukin.

9.1 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus

Valitsin ryhmätapaamisen toimintamallin opinnäytetyöni aiheeksi jo opintojeni alkuvaiheessa syksyllä 2013, vaikka itse kirjallisen työn kirjoittaminen tapahtui keväällä 2015. Aiheen valintaan vaikutti se, että olimme juuri aloittaneet Järvenpäässä monialaisena yhteistyönä kehittämään ryhmämuotoista terveystarkastusta. Ryhmämuotoisia terveystarkastuksia on kouluterveydenhuollossa vielä tällä hetkellä melko vähän käytössä tai niistä ei ainakaan ole saatavilla julkista tietoa.

Kehittämistyön toteutusprosessi tapahtui terveydenhoitajien ja kuraattorien yhteistyönä. Olen kuvannut tähän opinnäytetyöhön valmiin toimintamallin ja kartoittanut tähän terveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia. Terveydenhoitajat ja kuraattorit ovat omalta osaltaan avustaneet minua opinnäytetyön tekemisessä osallistumalla vapaaehtoisesti haastateltaviksi.

Tutkimuksellisen kehittämistyön kaikissa vaiheissa noudatin erityistä huolellisuutta ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Erittäin keskeiseksi tutkimuksellisessa kehittämistyössä nousivat aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen perehtyminen ja kehittämistyöhön osallistuneiden henkilöiden anonyymiteetin suojaaminen. (Ojasalo ym. 2014, 30, 48.) Etsin opinnäytetyötäni varten aihetta käsitteleviä aikaisempia tutkimuksia ja muuta kirjallisuutta. Kirjallisuutta tarkastellessani noudatin hyvää tieteellistä käytäntöä ja huolellisuutta. Viitatessani aihetta käsittelevään kirjallisuuteen olen antanut arvon tekijälle merkitsemällä lähdeviitteet huolellisesti. Näin tekstistä on erotettavissa omat ajatukseni ja käyttämäni lähdekirjallisuus.

Tätä opinnäytetyötä varten hain luvan Järvenpään kaupungin Kasvun ja vanhemmuuden tuen päälliköltä. Haastateltavina minulla oli ryhmätapaamisten toteuttajat eli terveydenhoitajat ja kuraattorit. Haastatteluaineiston käsittelyssä olen noudattanut erityistä huolellisuutta. Haastateltavien ilmaukset kirjoitin sanatarkasti vääristämättä henkilöiden sanomaa. Koska haastateltavia oli vähän, anonyymiteetin turvaaminen nousi erittäin tärkeäksi, ettei haastateltavia pystytä jälkikäteen tunnistamaan. Ennen haastattelujen tekemistä haastateltavat saivat kirjeen, jossa kerrottiin kehittämistyöstä ja tulevasta haastattelusta. Haastattelujen alussa jokainen haastateltava kirjoitti suostumuksen haastatteluun osallistumisesta. Suostumuksessa he suostuivat vapaaehtoisesti osallistumaan tähän opinnäytetyöhön. Jokaisella osallistujalla olisi myös ollut mahdollisuus perääntyä missä vaiheessa tahansa.

Tulen hävittämään haastattelumateriaalit tämän opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Näin saamaani haastattelumateriaalia ei voida enää jälkikäteen käyttää vääriin tarkoituksiin. Valmis ja hyväksytty opinnäytetyö tallennetaan Theseus-tietokantaan, jossa se on julkisesti luettavissa. Opinnäytetyö lähetetään myös Kasvun ja vanhemmuuden tuen päällikölle sekä kirjallisesti että sähköisesti. Esittelen valmiin opinnäytetyön myös Kasvun ja vanhemmuuden tuen henkilökunnalle, joihin kuuluvat muun muassa kouluterveydenhoitajat ja -kuraattorit.

Koska vastaavia tutkimuksia ei juurikaan ole, on luotettavuuden arviointi haasteellista. Olemassa olevat kouluterveydenhuoltoa ja terveystarkastuksia

koskevat tutkimukset koskevat lähinnä laajoja terveystarkastuksia. Olen pyrkinyt kuvaamaan tähän työelämälähtöiseen kehittämistyöhön ryhmätapaamisen toimintamallin mahdollisimman tarkasti. Apuna toimintamallin kuvaamisessa käytin aikaisemmin laatimiani dokumentteja. Kuvauksen ansiosta toimintamallin toistaminen on mahdollista Järvenpään kaupungin ulkopuolella kouluterveydenhuollossa. Haastattelun tulokset olen analysoinut mahdollisimman tarkasti ja peilannut niitä olemassa olevaan aihetta käsittelevään teorian tietoon.

9.2 Jatkotutkimusaiheet ja kehittämisehdotukset

Jo haastatteluissa terveydenhoitajat ja kuraattorit toivat esille ehdotuksiaan ryhmätapaamisen jatkokehittämiseen sekä mahdolliseksi jatkotutkimusaiheiksi. Itse tätä työtä tehdessäni olen päätenyt siihen, että seuraavaksi tulisi kartoittaa oppilaiden kokemuksia 6. luokan ryhmätapaamisesta. Näin saataisiin tämän opinnäytetyön lisäksi kattavasti tietoa siitä miten ryhmätapaamiset ovat asiakkaiden eli 6. luokkalaisten mielestä onnistuneet. Sama jatkotutkimusaihe nousi esille myös terveydenhoitajien ja kuraattorien haastatteluista. Järvenpään strategiassa asiakaslähtöisyys on yksi näkyvä teema. Tutkimalla juuri 6. luokkalaisten kokemuksia ryhmätapaamisesta saataisiin myös strategian mukaisesti asiakkaan ääni kuuluviin.

Toisaalta jatkotutkimuksia voisi myös tehdä koulussa opettajien näkökulmasta tai kartoittaa vanhempien toiveita ryhmätapaamiselle. Yhteistyö opettajien kanssa on kouluyhteisössä erittäin tärkeää sekä terveydenhoitajalle että kuraattorille. Jatkotutkimuksella voisi kartoittaa, kuinka ryhmätapaamisella voidaan tukea opetusta ja 6. luokalla opetettavia oppiaineita. Kuudennella luokalla vanhemmat ovat vielä tärkeässä roolissa lapsen elämässä, vaikka lapsi pikku hiljaa alkaakin irtautumaan vanhemmistaan. Jatkotutkimuksella voitaisiin kartoittaa myös, kuinka 6. luokan ryhmätapaamisen aihealueita voidaan kehittää vastamaan perheen ja kodin tarpeita.

Ryhmätapaamiset kuuluvat yhteisölliseen opiskeluhuoltotyöhön ja edistävät opiskelijoiden mielen hyvinvointia. Ryhmätapaamisten kehittämiseksi tapaamisen pituus olisi jatkossa hyvä olla 60 minuuttia. Tapaamisessa

käsiteltävät aihealueet on hyvä pitää ennallaan, koska ne on todettu toimiviksi ja tarpeellisiksi. Jokainen terveydenhoitaja ja kuraattori työparin tulisi suunnitella 6. luokan ryhmätapaamisten ajankohta huolellisesti huomioiden koulutyön arki. Ryhmien mahdollista ajankohtaa olisi hyvä hahmotella jo edellisen lukukauden lopulla, jotta kalenterit saadaan sovitettua yhteen. Koska osassa kouluja haluttiin ryhmätapaamiset pitää lähekkäin ja osassa kouluissa sijoittaa koko lukukaudelle, tulisi tähän antaa mahdollisuus. Ryhmätapaamisten markkinointia muualle olisi pohdittava edelleen. Apuna markkinointiin ja ryhmätapaamisten suunnitteluun voidaan käyttää tätä opinnäytetyötä. Jatkossa kouluterveydenhuollossa voisi vielä kartoittaa asiakkaan eli oppilaiden mielipidettä ryhmätapaamisista. Näin ryhmätapaamisia voitaisiin kehittää entisestään vastaamaan asiakkaan tarpeita.

Kuvat

Kuva 1. Ryhmätapaamisen sisältöalueet, s. 31.

Kuva 2. Terveystenhoitajien ja kuraattorien odotukset yhteistyöstä, s. 36.

Kuva 3. Terveystenhoitajan ja kuraattorin yhteistyön onnistuminen, s. 39.

Kuva 4. Ryhmätapaamisen onnistumisen tekijät, s. 41.

Kuva 5. Ryhmien jatkokehitysideoita, s.47.

Lähteet

Asetus 380/2009. Valtioneuvoston asetus koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090380>. Luettu 3.2.2015.

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. 14. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Edu.fi. 2015. Hyviä käytäntöjä koulun arkeen. http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ja_oppilaskuntatoiminta/kaytantoja_koulun_arkeen. Luettu 6.3.2015.

Erkko, A. & Hannukkala M. 2013. Mielenterveys voimaksi. 2. painos. Suomen Mielenterveysseura. Kirjapaino Jaarli Oy.

Haaranen, A. 2012. Realistinen arviointi lapsiperheiden vanhempainryhmistä. Muutokset perheen terveydessä ja vaikuttavuutta edistävät toiminnot. Itäsuomen yliopisto. Hoitotieteenlaitos. Terveystieteiden tiedekunta. Kuopio. Väitöskirja. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0968-8/urn_isbn_978-952-61-0968-8.pdf. Luettu 6.2.2015.

Helsilä, M. 2009. Henkilöstöasioita esimiehille. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2002. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytöntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Janhunen, K-M. 2013. Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Kuopio. Väitöskirja. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1021-9/urn_isbn_978-952-61-1021-9.pdf. Luettu 27.3.2015.

Johnson, D. & Johnson, F. 1997. Joining together. Group theory and group skills. 6. painos. Massachusetts: Allyn & Bacon.

Järvenpään kaupunki. 2015a. Kouluterveydenhuolto. http://www.jarvenpaa.fi/--Kouluterveydenhuolto--/sivu.tpl?sivu_id=5938. Luettu 3.2.2015.

Järvenpään kaupunki. 2015b. Strategiat. Kuntalaisten hyvinvointiohjelma 2014-2017. http://jarvenpaa.fi/--Strategiat--/sivu.tpl?sivu_id=103. Luettu 6.3.2015.

Järvensivu, T., Nykänen, K. & Rajala, R. 2010. Verkostojohtamisen opas. Verkostotyöskentely sosiaali- ja terveysalalla. Muutosvoimaa vanhustyön osaamisen -hankkeen julkaisu. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu. <http://verkostojohtaminen.fi/wp-content/uploads/2010/12/Verkostojohtamisen-opas-versio-1-0-30-12-2010.pdf>. Luettu 25.2.2015.

Karvonen, E., Kortelainen, T. & Saarti, J. 2014. Julkaise tai tuhoudu! Johdatus tieteelliseen viestintään. Vantaa: Hansaprint Oy.

Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lastensuojelulaki 417/2007.

Martin, M. 2011. Ryhmätoiminta voimavarana. Hyvinvointia edistävä ryhmätoiminta opiskeluterveydenhuollossa ja oppilaitoksissa. Teoksessa Kunttu, K., Komulainen, A., Makkonen, K. & Pynnönen, P. (toim.) Opiskeluterveys. Duodecim. Porvoo: Bookwell Oy.

Mäki, P., Wikström K., Hakulinen-Viitanen T., Laatikainen T. (toim.) 2011. Terveystarkastukset lastenneuvolassa & kouluterveydenhuollossa. Menetelmäkäsikirja. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Tampere : Juvenes Print.

Määttä, M. 2006. Poikkihallinnolliset ryhmät ja perheiden ongelmiin puuttuminen. Yhteiskuntapolitiikka 71/2006:6.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101567/066maatta.pdf?sequence=1>
. Luettu 26.2.2015.

Nurmi, R., Sillanpää, A. & Hannukkala M. 2014. Hyvää mieltä yhdessä. Käsikirja alakoululaisen mielenterveyden edistämiseen. Suomen Mielenterveysseura. Painojussit Oy.

Näätänen, H. 2013. Muistio. Ryhmätapaaminen 6. luokkalaisille 2013-2014.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. painos. Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.
http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf. Luettu 3.2.2015.

Opetushallitus. 2015. Oppivelvollisuus ja koulupaikka.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppivelvollisuus_ja_koulupaikka. Luettu 6.2.2015.

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013.

Peltonen, H. 2002. Koulutyön tavoitteet. Teoksessa Terho, P., Ala-Laurila, E-L., Laakso, J., Krogius, H. & Pietikäinen, M. (toim.) Kouluterveydenhuolto. Duodecim. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Peltonen, H. & Honkasalo, R. 2013. Keskeisten oppilas- ja opiskelijahuoltopalveluiden saavutettavuus ja moniammatillinen yhteistyö. Tilannekatsaus - Toukokuu 2013. Opetushallitus. Muistiot 2013:3.
http://www.oph.fi/download/149838_Keskeiset_oppilas_ja_opiskelijahuoltopalvelut.pdf. Luettu 23.2.2015.

Perusopetuslaki 628/1998.

Perustuslaki 731/1999.

Puolakka, K. 2013. Hyvän mielen koulu. Substantiivinen teoria mielenterveyden edistämisestä yläkoulussa. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Väitöskirja. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/68148/978-951-44-9156-6.pdf?sequence=1>. Luettu 31.3.2015.

Ruski, S. 2002. Kouluterveydenhoitajan tehtävät. Teoksessa Terho, P., Ala-Laurila, E-L., Laakso, J., Krogius, H. & Pietikäinen, M. (toim.) Kouluterveydenhuolto. Duodecim. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Juva: WS Bookwell Oy.

STM & Stakes. 2002. Kouluterveydenhuolto 2002. Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Stakes, Oppaita 51. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104361/Oppaita51_2002.pdf?sequence=1. Luettu 3.2.2015

STM. 2001. Valtioneuvoston periaatepäätös. Terveys 2015 – kansanterveysohjelmasta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2001:4. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=42733&name=DLFE-6214.pdf. Luettu 3.2.2015.

STM. 2013. Terveys 2015 -kansanterveysohjelman väliarviointi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2012:4. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511574&name=DLFE-26108.pdf. Luettu 26.3.2015.

Suomen mielenterveysseura 2015. Julisteet. <http://www.mielenterveysseura.fi/fi/materiaalit/julisteet>. Luettu 25.3.2015

Terveydenhuoltolaki 1326/2010.

Terho, P. 2002. Kouluterveydenhuollon historia. Teoksessa Terho, P., Ala-Laurila, E-L., Laakso, J., Krogius, H. & Pietikäinen, M. (toim.) Kouluterveydenhuolto. Duodecim. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Terho, P. 2002. Kouluterveydenhuollon tavoitteet ja merkitys. Teoksessa Terho, P., Ala-Laurila, E-L., Laakso, J., Krogius, H. & Pietikäinen, M. (toim.) Kouluterveydenhuolto. Duodecim. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

THL. 2015a. Opiskeluhoolto. <http://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto>. Luettu 22.2.2015.

THL. 2015b. Opiskeluhoolto ja koulun sosiaalityö. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu/esimerkkeja-ehkaisevan-lastensuojelun-toimintamuodoista/oppilashuolto-ja-koulun-sosiaalityo>. Luettu 25.2.2015.

THL. 2015c. Yhteisöllinen opiskeluhoolto. <http://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/yhteisollinen-opiskeluhoolto>. Luettu 25.2.2015.

THL. 2015d. Osallisuus. <http://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>. Luettu 6.3.2015.

Toikko, T & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämistoimintaan, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print

Toppari, J. & Näntö-Salonen, K. 2002. Kasvu ja fyysinen kehitys. Teoksessa Terho, P., Ala-Laurila, E-L., Laakso, J., Krogius, H. & Pietikäinen, M. (toim.) Kouluterveydenhuolto. Duodecim. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. painos. Vantaa: Hansaprint Oy.

Turunen, K. E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Juva: Atena Kustannus Oy.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2015. <http://www.tenk.fi/>. Luettu 27.2.2015.

Vaittinen, P. 2011. Luottamus terveydenhoitajan ja perheen asiakassuhteen moraalisenä ulottuvuutena. Itä- Suomen yliopisto. Terveystieteen laitos. Väitöskirja. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0574-1/urn_isbn_978-952-61-0574-1.pdf. Luettu 10.2.2015.

WHO 2013. Mental health action plan 2013-2020. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/89966/1/9789241506021_eng.pdf?ua=1. Luettu 25.3.2015.

Saatekirje

Sosiaali- ja terveysala
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Hyvä Terveystenhoitaja/ Kuraattori!

Opiskelen Saimaan ammattikorkeakoulussa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa terveyden edistämisen koulutusohjelmassa suuntautuen johtamiseen. Opintoihini liittyvä työelämälähtöinen opinnäytetyö.

Opinnäytetyössä tarkoituksena on kuvata Järvenpään 6. luokan ryhmätapaamisen toimintamalli ja kartoittaa haastattelun avulla kouluterveydenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia toimintamallin käytöstä. Osallistuminen haastatteluun on tärkeää, koska näin saadaan ideoita ryhmätapaamisen toimintamallin kehittämiseen.

Ryhmätapaamisia pitäneet terveydenhoitajat ja kuraattorit haastatellaan ryhmähaastatteluissa, kummatkin muodostavat oman haastatteluryhmän. Tulen pitämään haastattelut terveydenhoitajille 8.4.2015 ja kuraattoreille 10.4.2015. Aikaa haastatteluun kuluu noin 1,5 tuntia. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja voitte kieltäytyä siitä missä vaiheessa tahansa. Haastattelut nauhoitetaan ja äänitteistä saatu aineisto hyödynnetään opinnäytetyössä. Haastatteluaineistot hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Kenenkään henkilöllisyys ei käy ilmi valmiissa opinnäytetyössä.

Opinnäytetyön tulokset tulen kertomaan yhteisessä terveydenhoitajien ja kuraattorien kokouksessa opinnäytetyön valmistumisen jälkeen, viimeistään syyskuussa 2015. Valmis opinnäytetyö on myös luettavissa Theseus - tietokannasta, www.theseus.fi. Opinnäytetyön ohjaajina toimivat Saimaan ammattikorkeakoulun yliopettajat Pirjo Vaittinen ja Tuija Nummela.

Vastaa mielelläni opinnäytetyöhön liittyviin kysymyksiin.

Terveisin
Heidi Näätänen

Kokemukset yhteistyöstä

- Mitä ennakko-odotuksia ryhmätapaamisiin on mielestänne liittynyt?
- Miten koet terveydenhoitajien ja kuraattorien yhteistyön onnistuneen?
- Minkälaisia haasteita yhteistyössä on ilmentynyt?

Ryhmätapaamisten onnistuminen

- Miten ryhmätapaamiset ovat onnistuneet? Riittääkö 45 min?
- Miten oppilaat ovat suhtautuneet ryhmätapaamisiin?
- Miten ryhmätapaamisen pohjaksi valitut aihealueet (itsestä huolehtiminen, tunteet, ihmissuhteet, turvataidot ja rentoutus) soveltuivat käytäntöön?
- Mitä aihealueita olisi pitänyt olla? Mitä olisi voinut jättää pois?
- Mikä aihealue mielestänne nousi tärkeimmäksi?

Ideoita jatkokehittämistä varten

- Miten ryhmätapaamista voisi kehittää?
- Mitä muita mahdollisia ryhmätoiminnan muotoja voisi opiskeluhooltoon kehittää?
- Miten voisimme markkinoida ryhmätapaamista muualle?

Suostumus

Sosiaali- ja terveysala
Terveiden edistäminen
Johtamisen osaaminen
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

**Opinnäytetyö: Ryhmätapaaminen kouluterveydenhuollossa -
Terveystenhoitajien ja kuraattorien kokemuksia ryhmätapaamisesta**

Tekijä: Heidi Näätänen

Olen saanut riittävästi tietoa kyseisestä opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut kysymyksiini riittävät vastaukset. Tiedän, että minulla on mahdollisuus keskeyttää osallistumiseni missä tahansa vaiheessa ilman, että siitä on minulle mitään vaikutuksia. Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän opinnäytetyöhön liittyvään haastatteluun.

Allekirjoitus, aika ja paikka

Tiedote 6. luokkalaisten huoltajille

Tämän lukuvuoden aikana pidämme 6. luokkalaisille ryhmätapaamisen, jossa oppilaiden kanssa keskustelemme ihmissuhteista, tunteista, turvataidoista ja itsestä huolehtimisesta. Tarkoituksena on tukea ennaltaehkäisevästi oppilaiden mielen hyvinvointia. Ryhmätapaaminen toteutetaan 4-6 oppilaan ryhmissä. Vetäjinä toimivat kuraattori ja terveydenhoitaja. Tapaaminen järjestetään oppitunnin aikana.

Kyseisen tapaamisen ohessa oppilaat käyvät yksitellen terveydenhoitajan luona kasvun seurannassa. Samalla käydään läpi jokaisen kohdalla mahdollisesti seurantaan jääneet terveysasiat. Jos teillä on asioita, joita toivotte oman lapsenne kanssa erityisesti huomioitavan, ottakaa yhteyttä terveydenhoitajaan.

Yhteistyöterveisin,
kuraattori ja terveydenhoitaja

Aineiston analyysirunko

Liite 5/1

Kokemukset yhteistyöstä: Odotukset terveydenhoitajan ja kuraattorin yhteistyöstä

Vaihe 1. Aineiston pelkistäminen

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
Niin siis. Aito kiinnostus. Tämä on mun mielestä loistava tapa virittää tätä yhteistyötä, luontevaa yhteistyötä....	Aito kiinnostus Loistava tapa virittää luontevaa yhteistyötä
Kyllä mä ajattelen, että tota se jollainlailla yhdessä työskennellen myöskin lisää sitä yhteistyötä	Yhdessä työskentely lisää yhteistyötä
... tämä oli ollu jo käytössä ja sit mä tulin tavallaan niinku mukaan, et niinku, sillei innolla ootti, miten ne on menny.	Innostus
Siis ennako-odotuksia. Varmaankin siis se, että se onnistuu ja siitä tulee pysyvä työtapa.	Onnistuminen Ryhmätapaamisesta tulee pysyvä työtapa
Joo ja työstä tulee mielenkiintoisempaa on erillainen työote siinä kyseessä, niin	Työstä tulee mielenkiintoisempaa Uusi työtapa
Ja sit taas se, että miettii omaa roolia, niin se oman persoonansa ja itsestä ja työnsä tutuksi tekeminen on kauheen tärkeetä. Niin tietää että siellä koululla on niinku kuraattori, ja tietää sit mitä se suurinpiirtein kuraattori tekee.	Kuraattori ja kuraattorin työ tulee oppilaille tutuksi
Ja sit siin on mun mielestä siin on hirveen hyvä puoli sekin se kuraattorin roolin tuominen... Vaan tavallaan tuodaan niinkuin se kuraattori siihen, niinkuin yhtä lailla koulun tämmöisenä erityistyöntekijänä, siihen niinku jonka puoleen voi kääntyä	Kuraattori ja kuraattorin työ tulee oppilaille tutuksi
Tavallaan tehdään, et lapsetkin ymmärtää ja perheetkin niinku huomaa, et me tehdään vähän niinkuin samaan työtä vähän eri kantilta katsoen ja voidaan olla työparina ja tuoda ne eri näkemykset esiin.	Kuraattorin työn tunnetuksi tekeminen Työparina työskentely
Ja sitten tulee se kokemus siitä tavallisesta aikuisesta.	Kuraattorin tunnetuksi tekeminen
Et kuraattori tuli nyt jo tutuksi nyt jo siin sitte kaikille kutosille, et he jo siin yläkoulussakin on sitten helpompi sitten tarvittaessa hakeutua kuraattorin vastaanotolle, jos on tarvetta siihen, että on tuttu, tuttu aikuinen.	Kuraattorin tunnetuksi tekeminen
Ja persoonallisuudet, et miten ne kohtaa	Oppii tuntemaan toista ihmistä
Ja sitte se mitä mä aina aattelen siinä oli kiva juttu, et työskennellään tavallaan vapaammin, vapaassa ettei olla luokkatilanteessa tai terveydenhoitajan suljetussa tilassa. Vaan ollaan niinku vapaasti	Saa työskennellä vapaassa ympäristössä
Kokeilla erilaisuutta	Saa kokeilla erilaista työtapaa
Ja niinku aika innostuneesti ite ainakin otin vastaan se ihan innostuneella mielellä ja odotukset oli suuret siihen nähden, että aattelin et lähden innolla mukaan, et uudenlainen työtapa ja uudella systeemillä tehdään töitä ja tosiaan siinä vapaammassa ympäristössä.	Innostus Suuret odotukset Uudenlainen työtapa Uusi ja erilainen työtapa Saa työskennellä vapaammassa ympäristössä

Odotukset terveydenhoitajan ja kuraattorin yhteistyöstä

Vaihe 2. Pelkistetyn aineiston ryhmittely ja käsitteellistäminen

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria
Oppii tuntemaan toista ihmistä	Keskinäinen tunteminen	Luottamus
Saa työskennellä vapaassa ympäristössä Saa työskennellä vapaammassa ympäristössä	Työskentelyä edistävä ilmapiiri	
Aito kiinnostus Innostus Onnistuminen Innostus Suuret odotukset	Myönteisyys	Sitoutuminen
Yhdessä työskentely lisää yhteistyötä Loistava tapa virittää luontevaa yhteistyötä Työparina työskentely	Yhteistyöhalukkuus	
Ryhmätapaamisesta tulee pysyvä työtapa Uusi työtapa Saa kokeilla erilaista työtapaa Uudenlainen työtapa Uusi ja erilainen työtapa Työstä tulee mielenkiintoisempaa	Innostava työtapa	
Kuraattori ja kuraattorin työ tulee oppilaille tutuksi Kuraattori ja kuraattorin työ tulee oppilaille tutuksi Kuraattorin työn tunnetuksi tekeminen Kuraattorin tunnetuksi tekeminen Kuraattorin tunnetuksi tekeminen	Kuraattorin työ näkyväksi	Kuraattorin tunnetuus

Terveydenhoitajan ja kuraattorin yhteistyön onnistuminen

Vaihe 1. Aineiston pelkistäminen

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
Kyllä ja must oli kiva huomata se, et kun toisen kanssa teki, niin vaikka tavallaan omat persoonat, niin silti kun esimerkiksi ite selitti jostain asiasta, niin sitte kun lopetti niin saatto, kuraattori ottaa siit ihan samast asiast ja jatkaa siitä sit jotain enemmän. Et monta kertaa oli sillein et niinku ryhmän jälkeen juteltiin vaan, et oli niinku tosi kiva et jos itel tuli vaik joku ajatuskatkos niin toinen jatko siit sitten heti.	Kiva tehdä työtä toisen kanssa Persoonien näkyminen Yhteistyö saumatonta
Mä kans jotenkin, et se on ollu oikeestaan ihan tosi kiva, kun on ollu monia eri teveydenhoitajia, koska muuten se on sellasta aika muodollista ja virallista joittenkin terkkareitten kanssa se yhteistyö.	Kiva tehdä työtä terveydenhoitajan kanssa
Ei tullu semmmosta rajaa, ajallista rajaa...	Saumatonta yhteistyötä
Mut sit mä aattelin, kun sen tapaamisen aikana miettii tavallaan sitä yhteistyötä. Ni must jotenkin tosi saumatonta.	Saumatonta yhteistyötä
Siis mä sanoisin, että et niinkuin positiivisesti yllättynyt mä oon ollu sen yhteistyön sujuvuuteen. Ajattelin, että et se ei ois niin hedelmällistä ja hyvää se yhteistyö ku mitä se loppujen lopuks kuitenkin on ollu.	Positiivisesti yllättynyt yhteistyön sujumiseen Hedelmällistä ja hyvää yhteistyötä
Et meil ainakin toimi kuraattorin kanssa hyvin se yhteistyö, mut ehkä suurin haaste on siin, ett saada sopimaan se siihen, et yhteiset niinku ajat mitkä sopii molemmille plus et sopii sinne luokkaan vielä.	Yhteistyö toimi hyvin Vaikea sovittaa yhteisiä aikatauluja
Ei oikeestaan mitään muuta pulmaa, kuin joskus aikataulujen sijoittaminen tai niinku säättäminen on ollu hankalaa vähän, mutta...	Vaikea sovittaa yhteisiä aikatauluja

Pelkistäminen jatkuu...

Et mä oon ainakin kokenu, et se on tavattoman hankalaa toisinaan se aikataulutaminen,	Vaikea sovittaa yhteisiä aikatauluja
Ne on enemmän niinku näitä tällöisiä käytännön ajankäyttöisiä ja semmoisia mitkä täst tulee ja myöskin, ett opettajat niinku jollain lailla siihen niinku vaikuttaa	Ajankäyttö asettanut haasteita. Yhteistyö opettajien asettanut haasteita
Varmaan aikataulut.	Aikataulut haasteena
No mul on sama kokemus, että tota niinku suurin haaste on ollu se, että saa niinku kalenterit stemmaamaan, että siin itse yhteistyössä ei oo ollu mitään ongelmaa. Hirveen hyvin menny ja hyviä kokemuksia myös.	Ajankäyttö haasteena Yhteistyö ongelmatonta Hyvin on sujunut
Vähän jokaisen kanssa oli erilainen ryhmä, mutta kaikkien kanssa suju tosi kivasti.	Yhteistyö sujuvaa
Mun mielestä se vaatiikin sitä et sä vähän tunnet jokaista ehkä ja haistelet ilmaa, Sit ku se yhteistyö parani se yhteistyö, kun melkein jo alettiin ymmärtämään toisen ilmeestä jo missä mennään tai muutamasta sanasta, niin osas jatkaa.	Tuntee toisen Kuulostele yhteistyön sujumista Saumaton yhteistyö
Vaatii tietysti vuoropuhelua, kyllä.	Dialogi
Et jotenkin semmost sujuvaa vähän, et toinen jatkaa siitä mist toinen jäi tai muuta että.	Sujuvaa Dialogi
Ja sit siit itekin huomas, et jotain niinku ehkä kuraattoriltaki oppi ja otti taas jotain mitä ehkä hän sit keskustele niinku sitte lasten ja nuorten kanssa.	Toisen työstä oppiminen
Mut et siis tosi mielekästä on ollu työskennellä yhdessä terveydenhoitajan kanssa. Et niinku mennään vähän yli ammattirajojen. Ja niinku sä sanoit just, et ei voi erotella näissä ryhmäjutuissa mikä terveydenhoitajan ja mikä on kuraattorin vaan ne kaikki limittäin ja lomittain.	Mielekästä työskennellä yhdessä yli ammattirajojen Sujuvaa työskentelyä
Me sillo alkuun kyllä niinku yhdessä mietittiin, että kumpi ottaa niinku päävastuun jostakin tietystä kokonaisuudesta siitä mutta, mutta tota, sellaista dialogiahan me kyllä käydään siinä koko ajan ja mun se on mielestä kauheen kiva kun sitä on jo tehny jonkin aikaa niin siihen tullu ihan semmoset selkeät rakenteet	Dialogi Selkeät rakenteet yhdessä tekemiseen
Mun mielest siin pitää olla niinku tasapaino myöskin siinä, et molemmat antaa tavallaan yhtä paljon siihen.	Tasapaino yhdessä tekemiselle
Et tavallaan me vahvistettiin toinen toistemme työtä just tällä dialogilla.	Dialogi
Tosi luontevasti ja sujuvasti on kaikki menny	Kaikki on sujunut luontevasti ja sujuvasti
Mun mielestä siinä on ollu kiva puoli se et on tavallaan niinkuin on sit oppinu tuntemaan sen ihmisen työskentelytavat myöskin ja et sit siinä ryhmässä on voinu vähän ikäänkuin jakaa sitä sitä työtä niinkuin näitten taipumusten mukaan tai osaamisalueiden mukaan	Oppii tuntemaan toista ihmistä Oppii tuntemaan toisen työskentelytavat Yhdessä työskentely osaamisen mukaan
En tiedä sitte, kuin monelle se on tavallaan helppoa lähteä tekemään niinku toisen työntekijän kanssa sitä, sitä työtä ikäänkuin, et on varmaan kans sit semmoinen opeteltava asia, että et omasta linnakkeesta pois	Omien työtapojen muuttaminen
Sen verran vielä haluan sanoa tohon yhteistyöhön mitä oltiin joskus aikaisemmin. Me ollaan, terkkarit tekee hyvin itsellistä työtä yksinäistä työtä siis, samoin kuraattori, must on loistavaa et on sitte, ollaan yhdessä	Yhdessä tekeminen

Terveystenhoitajan ja kuraattorin yhteistyön onnistuminen

Vaihe 2. Pelkistetyn aineiston ryhmittely ja käsitteellistäminen

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria
Dialogi Dialogi Dialogi Dialogi	Aito dialogi	Yhdessä tekemisen palkitsevuus
Yhteistyö saumatonta Saumatonta yhteistyötä Saumatonta yhteistyötä Yhteistyö toimi hyvin Yhteistyö ongelmatonta Hyvin on sujunut Yhteistyö sujuvaa Saumatonta yhteistyö Sujuvaa Positiivisesti yllättynyt yhteistyön sujumiseen Hedelmällistä ja hyvää yhteistyötä Kaikki on sujunut luontevasti ja sujuvasti	Mutkaton yhteistyö	
Yhdessä tekeminen Kiva tehdä työtä toisen kanssa Kiva tehdä työtä terveydenhoitajan kanssa Yhdessä työskentely osaamisen mukaan Mielekästä työskennellä yhdessä yli ammattirajojen	Rikastava yhteistyö	
Omien työtapojen muuttaminen Toisen työstä oppiminen	Oivaltaminen	
Persoonien näkyminen Tuntee toisen Kuulostele yhteistyön sujumista Selkeät rakenteet yhdessä tekemiseen Tasapaino yhdessä tekemiselle Oppii tuntemaan toista ihmistä Oppii tuntemaan toisen työskentelytavat	Keskinäinen tunteminen	
Vaikea sovittaa yhteisiä aikatauluja Vaikea sovittaa yhteisiä aikatauluja Vaikea sovittaa yhteisiä aikatauluja Ajankäyttö asettanut haasteita. Ajankäyttö haasteena Ajankäyttö haasteena	Yhteiseen aikaan liittyvät ongelmat	Haasteet
Yhteistyö opettajien asettanut haasteita	Muut toimijat	

Ryhmätapaamisen onnistuminen

Vaihe 1. Aineiston pelkistäminen

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
Se on jotenkin aika soljuvaa se keskustelu ollu, ja se on menny aikalailla niitten oppilaitten mukaan. Että sitä ei sit raaski sitä sit niinku, oppilaitten tuottamaa katkasta millään.	Soljuvaa keskustelua Oppilaiden ehdoilla
Kyl mä oon niinku samaa mieltä, kylmä aattelen niinku ryhmä eellä.	Ryhmän tarpeisiin vastaaminen
Siis se aika on joka tapauksessa rajallinen, vaan tavallaan täytyy vähän nimenomaan kuunnella sitä ryhmää, mikä ne niinku, mikä sielt nousee ja mitä siin on niiku hyvä käydä läpi.	Rajallinen aika Ryhmän kuuntelu
Et toki niit, jotka on joitain semmoisia ryhmiä luisuu sitten johonkin aiheeseen niin, ettei tahdo saada sitä ollenkaan niinku pysäytettyä. Mutta tietysti sit voi aatella, että tää on tälle ryhmälle sit tämä asia on tärkeä	Ryhmän kuuntelu
Joo se on aika tärkeä mun mielestä, että haistelee sitä ilmaa siellä. Et ei puhu ihan sillä vanhalla kaavalla, mitä on tehny, vaan ryhmän mukaan. Ryhmän tarpeisiin vastaaminen.	Ryhmän kuuntelu Ryhmän tarpeisiin vastaaminen
Jos oli sellainen puhelias ryhmä, niin ei se ollu sit ku lähinnä ite ohjailee vähän siinä, että ne kyllä oli sitten toiset tosi reippaita puhumaan ja tuottamaan	Ohjailijana toimiminen Ryhmän kuuntelu
Noist aihealueist, mitä se ryhmä sitte haluaa käsitellä enemmän.	Ryhmän kuuntelu
Jos me ajatellaan, et tää on tavallaan semmoinen vertaisryhmä, niin meidänhän pitäis vaan ohjailla tätä niinku jotenkin. Ja antaa sen ryhmän niinku tuottaa sieltä mahdollisimman paljon sitä sisältöä.	Ryhmän kuuntelu Ohjailijana toimiminen
Se on ihan totta, se 45 minuuttia on tosi lyhyt	45 minuutti liian lyhyt aika ryhmätapaamiseen
Me ollaan vähän sitä pidennetty, et mehän ollaan välillä pyydetty tiettyjä ryhmiä, niin et he tulee jo ennen välituntia, että meil on ollu tunnin ryhmiä myöskin.	45 minuutti liian lyhyt aika ryhmätapaamiseen
Joo. Se on aika lyhyt se 45 minuuttia.	45 minuutti liian lyhyt aika ryhmätapaamiseen
Ja sitten jeesinkiä on ainakin, tietysti me ollaan saatu, me ollaan opettajalle ilmoitettu päiviä ja sitte kysytty onks mahdollista, että se opettaja tekee ne ryhmät, se tuntee sen luokan	Opettaja avustaa ryhmien muodostamisessa
Mut et ihan sama juttu, et jos mahdollista ni ollaan pyydetty, et opettaja muodostais.	Opettaja avustaa ryhmien muodostamisessa
Siinä tarvitaan opettajaa.. Opettajaa, joka tuntee lapset	Opettaja avustaa ryhmien muodostamisessa
Joo toki, niinku opettajan tietoo on käytetty, mut et terveydenhoitaja on kantanu vastuun siit ryhmäjoista. se on ihan totta, et se on ihan hirveen tärkeä se etukäteismietintä, et ketkä samaan ryhmään.	Opettaja avustaa ryhmien muodostamisessa Terveys hoitaja kantaa vastuun ryhmistä Ennakointi
Sit se vähän niinku se ryhmä vaikutti siihen, että kuinka he lähti siin sitte niinku mukaan	Oppilaiden osallistumien ja aktiivisuus
Mutta sanonpahan nyt sen, että siinä tuossa oli sekin hyvä puoli, että kun me tunnettiin, terveydenhoitajat tunsit lapset.... Sä tiesit vähän, että minkälaiset kun tuli ryhmä siihen	Terveys hoitaja tunsit lapset
Joo, se on ihan totta, ite tietysti opettajaakin ollaan tarvittu, siinä että vaikka itsekin tuntee ne lapset, kyl mä silti haluan sen opettajan mielipiteen niistä ryhmäjoista, jotta niistä tulee sellaiset toimivat.	Opettajan apu ryhmien muodostamisessa
Heti alkuun sovittiin siitä, et se et mä oon kellokalle	Ajankäytön seuranta
(vastaaja terveydenhoitaja)	
Et ole ainut kellokalle. Kyllä minäkin silmäilin kelloa, että kaikki asiat ehditään käsitellä. (vastaaja terveydenhoitaja)	Ajankäytön seuranta
Kyllä me kans, itse asiassa kaikkien kuraattorien kanssa, mäkin kolmen kaa sovin, et mää oon site se kellottaja, et mul oli sit kännykkä siin hollilla (vastaaja terveydenhoitaja)	Ajankäytön seuranta
Kuraattorilla on kuitenkin monta koulua, niin se on todella paljon niiltä, se vie heidän ajastaan tosi ison kakun, (vastaaja terveydenhoitaja)	Vie paljon kuraattorien työaika

Pelkistäminen jatkuu...

Onhan tää heiltä niinku suuri panostus. Niinku tähän ennalta ehkäisevään työhön mun mielestä. (vastaaja terveydenhoitaja)	Suuri panostus kuraattoreilta
Just toi koulun todellisuus. Et niitä tulee sit niit yllätyksiä sit siel koulun arjessakin	Koulun arjen huomiominen
Ja sit meil on ollu tapana käydä siellä luokassa niiku kertomassa etukäteen siitä ryhmästä, mutta kyl se näyttää olevan niin että sit terveydenhoitaja melkein käy sen kertomassa, koska sit niinku taas sen ajan järjestäminen, et me yhdessä päästäisiin kertomaan siitä, niin sekun on ollu vähän haasteellista.	Aikataulujen yhteen sovittaminen haasteena
Se vaatii sen lämmittelyn ensin ennen ku saadaan ne...	Alkulämmittely
Kun siel on semmoset, et istutaan lattialla,	Vapaa tapa istua ja olla
Et oli välillä hiljaisempia, et tuntu et se oli vähän sellast, et joutu niinku tekemään enemmän töitä ja sit oli joitakin ryhmii jost itellekin oli sellainen olo, et tää meni just niinku tosi hyvin, et lapset oli kauheesti mukana	Jotkut ryhmät teetti enemmän töitä kuin toiset Lapset hyvin mukana tapaamisessa
Varmaan se on hirveen tärke se dynamiikka... et mä aattelin et siihen vois ens vuonna panostaa.	Ryhmädynamiikka tärkeää
Mul on yllättäen ollu sellaisia tyttöryhmiä, jossa tyttöjä on niinku ruvennu jännittää niin niit on ruvennu naurattamaan niinku siellä, ne on niinku hihittellyä siellä mut ollu mukana kuitenkin, mut sillei niinku siellä, siellä on tullu vähän niinku sellast hysteriaa,	Joitakin oppilaita ryhmätapaamiset on jännittänyt kovasti
Et nimenomaan kyl mä luulen et siihen ryhmäkoostumukseen panostaminen on niinku semmonen..	Ryhmäkoostumukseen tärkeä panostaa
Tää on just se mitä mä sanoin, mikä on niinku itelle silmiä avartavaa, kun näkee sit siin ryhmässä sitä lasta, se on hyvin erilainen kun itsellä käsitys siitä...	Ryhmässä lapsen persoona tulee esille eri tavalla
Mä huomasin kans näitä ilmiöitä kyllä, et siel ihan erilailta tulee se niinku lapsen persoona esille ryhmätilanteessa, kun se et hän on yksin terveystarkastuksessa.	Ryhmässä lapsen persoona tulee eri tavalla esiin
Mut et niiku, me sillan syksyllä todettiin, et yllätyshän se oli miten hyvin lapset pystyy niistä tunteista puhumaan, että, että toki ne kuvat on siinä hyvänä apuna. Ja sit me puhutaan niistä aggressiivisista tunteista ja niiden hallitsemisesta, kyllä kans	Ryhmät onnistuneet hyvin Lapset puhuneet hyvin erilaisista tunteista
Onhan siellä joitain ryhmiä ollu, jotka tuntuu aika kivireeltä	Jotkut ryhmät tuntuneet raskailta ohjata
On hyvin erilaisii ryhmii, että kyl on ollu sellasii ryhmiikii, minkä jälkee itekii on aatellu, et on ollu hyvin hiljasta, mutta toisaalta eihän sitä tiedä silti. Ja sit on ollu, meil on ollu yks ryhmä poikia, jotka sit oli taas aika semmosia, et heit piti rajoittaa jonkin verran, et he meinas lähtee niinku, et siin oli semmostaa.	Ryhmät olleet hyvin erilaisia
Meil ei yhden ryhmän kanssa rentoutuminen onnistunnu. Joo, et se meni sit ihan semmoiseksi leikkimiseksi, sit keskeytettiin.	Kaikissa ryhmissä ei rentoutuminen onnistunut
Pitää olla aika rajattu rauhallinen paikka missä ollaan ja rauhotutaan kaikki, ettei oo häiritseviä tekijöitä	Tilan tulee olla rauhallinen
On aivan ihanteellinen paikka tämä, mä paan ton ulko-oven lukkoon, lapun sinne, että ei tavattavissa, meil on tosi hyvä rauha tuolla, pannaan valot vähän himmeemmiksi ja matot sinne ja istutaan siellä kaikessa rauhassa, sälekaihtimet kiinni. Meil on tosi hyvä rauha siellä	Tilassa tulee olla rauhallista
Ja meil on sit just ne tilat missä me ollaan kokoonnuttu kuraattorin huoneita, just sen takia, et terveydenhoitajan huonees meil ei ole rauhaa päivällä siis ei minkäänlaista	Kuraattorin tila ollut terveydenhoitajan tilaa parempi ryhmätapaamisille
Toisaalta on tosi tärkeä, et ollaan rentoutuneesti jossa, et ei istuta missään tuolilla, ollaan vaan lattialla jotenkin,	Rentouttava ympäristö
Se on pääasia, ett tulee sellainen tunne, ettei olla luokassa eikä olla virallisia.	Luokkatilaa vapaampi ympäristö

Pelkistäminen jatkuu...

Ja must ainakin se siis. Meil oli ihan semmonen käytännön juttu, et me pidettiin ne ryhmät mun huoneessa. Et must on tavallaan ihan kiva, et kaikki meidän koulun kutoset on nyt käyny mun huoneessa, suurin osa sit jatkaa siihen yläkoulun puolelle ni tavallaan iha se et nyt ne tietää mis mä oon. (Vastaja kuraattori)	Kuraattorin tila tullut oppilaille tutuksi
Ite pitää olla kans hyvällä tuulella ja semmosella suvaitsevaisella, siis semmosella, jos on vähänkin kärsimätön tai muuta, ni sit sen kyllä huomaa äkkiä.	Oma käytös vaikuttaa ryhmän onnistumiseen
Eikä sais ärsyyntyä sit siellä ryhmässä.	Pitää olla rauhallisella mielellä
Pitäs olla aina hyvällä tuulella ja hyvällä mielellä, mennä niiku positiivisella asenteella. Ni sit se onnistuu. Jos on vähänkin, et on liian tiukka aikataulu tai kiire tai vähän niiku hohhoh...	Pitää olla hyvällä tuulella
Kun nois haasteista puhuttiin niin se isoin haaste, kun se työn realismi, kun koht alkaa näil ruokailu ja nää tulee nyt sielt, se on niiku joskus vaikea saada niin optimaaliseksi se tilanne kun se vaan vois olla. Ja aina voi sattua ja tapahtua	Koulutyön arki vaikuttaa ryhmien onnistumiseen
Mä voisin ainakin tuolla meillä panostaa niihin ryhmämuodostamisiin, käyttäs enemmän opettaa ja käyttäs enemmän aikaa siihen, joka helposti se suunnittelu jää vähän niiku sitten itsessään	Ryhmien muodostaminen tärkeää
Meillä oli vielä se, että kuraattori ei vielä tuntenu lapsia silloin kun aloitettiin ja minä taas tunsin. Ni me käytiin vähän läpi, että minkälaisia persoonia tulee	Lasten tuntemien vaikuttaa ryhmän onnistumiseen
Sitten me vielä yritettiin se tutustumisjuttu tehdä	Tutustumisleikki hyvä aloitukseen
Joo se vapauttanu kyllä paljon. Huomas, että jotkuu lapset jännittää siinä. Ennen kuin se juttu alkaa mennä, niin ensimmäiset ryhmät oli semmosia että huomas sitä jännitystä siinä, et mitähän, mitähän täällä tulee, mistähän täällä puhutaan.	Jotkut oppilaat jännittävät kovasti
Turvallisuuden tunne tulee lapselle, et tää on kiva ja mukava, ei tarvii mitään esittää.	Tunnelman tulisi olla turvallinen
Et kun terveydenhoitajat tapaa aina yksittäin lapsia, niin tossa näkee sen lapsen toimintaa ryhmässä ja se voi olla hyvin eri tyyppinen niin ku et siinä saa myös sitten lisätietoa siitä oppilaasta ja näkee myös ihan ryhmädynamiikan	Näkee kuinka lapsi toimii ryhmässä
Mä oon välttäny myöskin näitä paita-ja-pepputyttöjä ottamasta samaan ryhmään, nää niinku parhaat kaverit, jotka nyhjää niinku ihan kylkikyljessä	Ei parhaita kaveruksia samaan ryhmään
Niin se oli mun mielestä jotenkin ain ryhmän jälkeen onnistunut fiilis. Et ku sen ilmapiirin sai semmoiseksi rennon letkeeks, et jokainen pysty sanomaan jotain ja ihan omia mielipiteitään, ettei tartte kompata kaveria.	Ryhmässä rento ilmapiiri Lapset kertovat omia mielipiteitä
Joo yllättävän paljon, mun mielestä, siitä tulee omia mielipiteitä, eikä oo koko ajan vaan semmoinen, niin määhän, niin määhän.	Lapset kertovat omia mielipiteitä
Se mikä must on ollu mielenkiintoista yhdellä koululla havaita, että ne oppilaat, jotka on ollu ryhmässä, niin ne ei oo kertonu niille oppilaille, jotka ei viel oo ollu. Se on olu vähän niinku salaisuus. Et odottaa, mut että, et ei se ennakko puhe varmaan tai tää et ei olla kerrottu ni, oo luonu siihen semmoista estettä, etteikö vois tulla sinne tai että jännittäis.	Lapset eivät kertoneet ryhmistä toisilleen
Niin määhän aattelin kans, että eka ryhmä, kun on ollu, niin sen jälkeen väliunnilla tieto leviää. Mut ei.	Lapset eivät kertoneet ryhmistä toisilleen
Se minkä mä haluan sanoo, niin must on ollu loistavaa se, et on ollu tämmöinen valmis sabluuna. Oli se työryhmä, joka ekaks oli miettiny, et okei mitä siel puhutaan ja nää teemat ja pikku täkykysymykset. Ja sit oli mietitty se, että mitä niinku laitetaan kotiin ja kuinka sitten infotaan opettajia ja että oli niinku hirveen helppo, kun ei ollu mukana suunnittelussa, vaan astuu siiheen mukaan, kun oli se valmis paketti. Et se on must ollu loistavaa, ja varmaan yks sellainen niinku tärkeä asia täs kokonaisuudessa.	Valmis sabluuna ollut hyvä Pikkukysymykset auttaneet Hyvä kokonaisuus

Pelkistäminen jatkuu...

Niin kyl se on varmaan sellainen selkee, niin kuin näkyvin onnistuminen, et kynnys madaltuu. Ollaan vähintään moikkaus kavereita. (Vastaja kuraattori)	Madaltanut kynnystä tulla kuraattorille
Ja tota mä muistan ainakin, niinku sen ensimmäisen, niinku tai ensimmäisten ryhmäkokemusten jälkeen, kun yhdellä koululla oli sellainen kuudesluokka, jos oli monenlaista ja mä olin siel olluki aikasemminkin tekemäs jotain ryhmäjuttuu, niin sitten se tavallaan tän ryhmän jälkeen, ni sieltä tuli sit semmoinen tyttöporukka ja se oli sit jotenkin hirveen luontevaa sen ryhmän jälkeen. Et ne rupes sitten niinku tulemaan porukassa sinne mun luo. (Vastaja kuraattori)	Ryhmän jälkeen oppilaat tulleet kuraattorille
Mut et eri yhteyksis tulee naama tutuks. Ja sit voi olla, et se kynnys sit ehkä yläkoulussa on pikkusen taas matalampi, mennä jos tulee aihetta tai haluaa käydä. (Vastaja kuraattori)	Kuraattori tulee tunnetuksi
Ja sit just taas sen ryhmän onnistumiseen vaikuttaa kauheesti ne alkulämmöt. Niin et se ei oo niin virallinen.	Alkukysymykset tärkeitä
Ja sitten se, et sen sais oppilaitten niinku suusta keskusteleväksi, et se ei ois sillälailla aikuisjohtoista vaan ne ite sit komppaa toisiansa ja aasinsilta johonkin muuhun. Tai sit se, et me ollaan ainakin käytetty, et jokainen saa miettiä, et mitä kuuluu esimerkiksi itsestä huolehtimiseen ja sit sieltä tulee niitä ja sit tartutaan niihin, niinku sanoit ryhmä edellä.	Ensin alkuun helppoja kysymyksiä Ryhmä edellä
Ja must on kiva ne pikku kysymykset, et mist sä tiedät, et sä oot väsyny tai.. niit omia tuntemuksia tavallaan osaa niinku ruveta lukemaan sitä kroppaansa ja se itsetuntemusta niinku lisääntymään.	Pikku kysymykset auttaneet keskustelussa
No yks mikä huomattiin ehkä joissain tapauksissa toimivaks on se et siin voi vähän open kans käydä jotain tai. Itseasiassa se nous meille vähän siit tarpeesta yhes ryhmässä.	Opettajalle palautetta ryhmän jälkeen
...Et se on mun mielestä loistava idea, se pitää säilyttää et se menee tavallaan se ryhmä edellä,	Ryhmä edellä

Ryhmätapaamisen onnistuminen

Vaihe 2. Pelkistetyn aineiston ryhmittely ja käsitteellistäminen

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria
Terveystenhoitaja tunsi lapset Terveystenhoitaja kantaa vastuun ryhmistä Lasten tuntemien vaikuttaa ryhmän onnistumiseen	Tunteminen	Rootit
Ryhmässä lapsen persoona tulee esille eri tavalla Ryhmässä lapsen persoona tulee eri tavalla esiin Näkee kuinka lapsi toimii ryhmässä	Persoonallisuus	
Opettaja avustaa ryhmien muodostamisessa Opettaja avustaa ryhmien muodostamisessa Opettaja avustaa ryhmien muodostamisessa Opettaja avustaa ryhmien muodostamisessa Opettajan apu ryhmien muodostamisessa	Ulkopuolinen apu	
Jotkut ryhmät tuntuneet raskailta ohjata Ryhmät olleet hyvin erilaisia Kaikissa ryhmissä ei rentoutuminen onnistunut Lapset puhuneet hyvin erilaisista tunteista Jotkut ryhmät teetti enemmän töitä kuin toiset	Ryhmien onnistumisen vaihtelevuus	Vuorovaikutus
Ryhmädynamiikka tärkeää Ryhmäkoostumukseen tärkeä panostaa Ryhmien muodostaminen tärkeää Ei parhaita kaveruksia samaan ryhmään	Ryhmäkoonpano	
Ryhmät onnistuneet hyvin Lapset hyvin mukana tapaamisessa Soljuvaa keskustelua Oppilaiden osallistumien ja aktiivisuus Hyvä kokonaisuus	Aito dialogi	
Opettajalle palautetta ryhmän jälkeen	Ryhmän jälkeinen palaute	
Oppilaiden ehdoilla Ryhmän tarpeisiin vastaaminen Ryhmän kuuntelu Ryhmän kuuntelu Ryhmän kuuntelu Ryhmän tarpeisiin vastaaminen Ohjailijana toimiminen Ryhmän kuuntelu Ryhmän kuuntelu Ryhmän kuuntelu Ryhmä edellä Ryhmä edellä Ohjailijana toimiminen	Ryhmän mielipiteiden kuuntelu	

Vaihe 2. jatkuu...

Ajankäytön seuranta Ajankäytön seuranta Ajankäytön seuranta Ennakointi	Ajankulun seuraaminen	Haasteet
45 minuutti liian lyhyt aika ryhmätapaamiseen 45 minuutti liian lyhyt aika ryhmätapaamiseen 45 minuutti liian lyhyt aika ryhmätapaamiseen Rajallinen aika	Ajan riittäminen	
Vie paljon kuraattorien työaikaa Suuri panostus kuraattoreilta	Kuraattoreiden aikataulu	
Koulun arjen huomioiminen Koulutyön arki vaikuttaa ryhmien onnistumiseen Aikataulujen yhteen sovittaminen haasteena	Koulun aikataulu	
Oma käytös vaikuttaa ryhmän onnistumiseen Pitää olla rauhallisella mielellä Pitää olla hyvällä tuulella	Oma käyttäytyminen	Virittäytyminen
Lapset kertovat omia mielipiteitä Lapset kertovat omia mielipiteitä	Palautteen antaminen toisille	
Lapset eivät kertoneet ryhmistä toisilleen Lapset eivät kertoneet ryhmistä toisilleen	Palautteen antamatta jättäminen	
Valmis sabluuna ollut hyvä Pikkukysymykset auttaneet	Onnistumiseen vaikuttavat tekijät	
Joitakin oppilaita ryhmätapaamiset on jännittänyt kovasti Jotkut oppilaat jännittävät kovasti	Jännittyneisyys	
Tilan tulee olla rauhallinen Tilassa tulee olla rauhallista Rentouttava ympäristö Luokkatilaa vapaampi ympäristö Vapaa tapa istua ja olla Tunnelman tulisi olla turvallinen Ryhmässä rento ilmapiiri	Ympäristön esteettisyys	
Alkulämmittely Tutustumisleikki hyvä aloitukseen Alkukysymykset tärkeitä Ensin alkuun helppoja kysymyksiä Pikku kysymykset auttaneet keskustelussa	Tutustuminen	
Kuraattorin tila ollut terveydenhoitajan tilaa parempi ryhmätapaamisille Kuraattorin tila tullut oppilaille tutuksi	Kuraattorin työtilaan tutustuminen	Kuraattorin tuttuuden lisääntyminen
Madaltanut kynnystä tulla kuraattorille Ryhmän jälkeen oppilaat tulleet kuraattorille Kuraattori tulee tunnetuksi	Kuraattorin tunnettuus	

Ryhmätapaamisen onnistuminen: Oppilaiden odotukset ja reagointi

Vaihe 1. Aineiston pelkistäminen

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
Oppilaat odotti niin kovasti. Ne oli aivan innosta siihen, et onk nyt jo meidän vuoro, onks meillä ens viikolla, ne kävi jo kysymässä monta kertaa.	Oppilaat odottaneet kovasti ryhmiä
Kyl ne odotti...	Oppilaat odottaneet ryhmiä
Ja sitten ne siin sit keskustelelee siellä luokassa niistä asioista. Mä ihan yllätyin siitä, kun juttelin näitten kanssa. Ne on puhunu siellä luokassa niitten kavereitten kanssa, et mitä siellä ryhmässä on keskusteltu ja ne käy sitä vielä jälkikäteen siellä, ei kaikki. Mutta mullakin sattuu oleen yksi luokka mihin menin niin sen ryhmän jälkeen mä ihmettelin, että mitäs täällä touhutaan. Ne jutteli ja kerto, et ne kertoo vaan mitä me puhuttiin siellä. Et tavallaan ne lapsetkin puhuu sitä vielä, et se keskustelu vielä jatkuu sen jälkeenkin	Keskustelua ryhmätapaamisista oppilaiden kesken myös luokassa
Mutta tota kyllähän se semmoinen innostus näkyy. Et harvoin on sellaisia ryhmiä, joita ei niinku oikeen kiinnosta tää asia.	Oppilaat olleet innostuneita
niitä vähän jännittää.	Oppilaita jännittää
Kaiken kaikkiaan niin kylhän se on positiivista, mä en oo negatiivista oikeestaan niinku kuullu yhtään.	Positiivista palautetta
Ei oo tullu vanhemmilta eikä opettajiltakaan. Kaikki on kyl ollu ihan hyvillään tästä.	Ryhmätapaamisesta tullut hyvää palautetta
Mul on kans ollu, et on positiivista palautetta tullu	Ryhmätapaamisesta tullut positiivista palautetta
Joo, kyllä meillä kans positiivista palautetta ja oppilaat odottivat sitä omaa vuoroa,	Positiivinen palaute Oppilaat odottaneet omaa tapaamista
Ne nauttii siitä ku saa olla ja ne saa esittää mielipiteitä ihan luvan kanssa, siinä	Saa erittää vapaasti omia mielipiteitä
Aika jännä kyllä että ne sitten odottaa, että koskas on toisen kerran. Ainakin mulle tuli sitä, että onko meillä vielä toisen kerran? Ja tavallaan niiku haluaisivat vielä jatkaa sitä keskustelua	Odotti toista ryhmätapaamiskertaa
Ei muuta kuin se yks, joka sit ei, oli kipeenä silloin, kysy et koska mä pääsen. Ja jotenkin tarkkaa oli se et sitku jotkuu oli jo päässy, ni tuli se kysely, et koska on meiän vuoro ja koska on meiän vuoro.	Oppilas kyselyt uutta mahdollisuutta
En tiää onks se uteliaisuutta tai sit ne on kuullu positiivista. Ei ainakaan mitään hirveetä oo kuullu, kun...	Ei mitää negatiivista palautetta
Ja sit nää lapset vaan tulee, ett aa, me päästään pois oppitunnilta ja sit ne tulee sillei hirveen iloisena, mutkattomana ja niinku uteliaana.	Oppilaat tulleet ryhmiin iloisena ja uteliaana
Varmaan tommoisia sekalaisia tunnelmia.	Sekalaisia tunnelmia
Mä yheltä tytöltä kysyin sen jälkeen, kun hänel on tosi vaikeee, ku hän on hirveen hiljainen, vaik on vapaa tilanne niin muute et luokassakaan ei puhu, nii. Sitten kun hän tuli siinä käymään pituusmittauksessa mulla jälkeen päin, niin hän sitten aina näin kahden kesken mulle juttelee sillä hiljaisella äänellä. Niin kysyin, et miltä susta tuntu siinä, nii? -Ihan oli mukavaa ja se oikein niiku levis aurikoinen hymy, että tavallaan tälläinen hiljainenkin saa siinä ja koki olonsa turvalliseksi	Oppilas kokenut olonsa turvalliseksi ryhmätapaamisessa

Oppilaiden odotukset ja reagointi

Vaihe 2. Pelkistetyin aineiston ryhmittely ja käsitteellistäminen

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria
Saa esittää vapaasti omia mielipiteitä	Aito dialogi	Avoimuus
Oppilaat odottaneet kovasti ryhmiä Oppilaat odottaneet ryhmiä Oppilaat odottaneet omaa tapaamista	Tapaamisen odottaminen	Myönteisyys
Oppilaat olleet innostuneita Oppilaat tulleet ryhmiin iloisin ja uteliaana	Innostuneisuus	
Oppilas kokenut olonsa turvalliseksi ryhmätapaamisessa	Turvallisuuden tunne	
Positiivista palautetta Ryhmätapaamisesta tullut hyvää palautetta Ryhmätapaamisesta tullut positiivista palautetta Positiivinen palaute Ei mitään negatiivista palautetta	Myönteinen palaute	
Odotti toista ryhmätapaamiskertaa Oppilas kysellyt uutta mahdollisuutta	Ryhmän jatkumisen odottaminen	
Keskustelua ryhmätapaamisista oppilaiden kesken myös luokassa Oppilaita jännittää	Ennakkokeskustelua	
Sekalaisia tunnelmia	Jännitys Vaihtelevat mielikuvat	